

Pogorârea Sfântului Duh, icoană pe lemn realizată de "Nistor din Feleac", în anul 1801, expusă în Muzeul Mitropolitan de la demisolul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca

† Andrei

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Duhul Sfânt și roadele Sale fascinante și nenumărate

De 8 iunie 2014 prăznuim sărbătoarea Rusaliilor. Din nou suntem provocați duhovnicește să ne gândim la Duhul Sfânt, cu nenumăratele Sale daruri lucrătoare în Biserica Domnului Hristos.

Ne relatează Sfântul Luca că, sosind Ziua Cincizecimii, erau toți împreună în același loc (Fapte 2, 1). În ce loc? În locul unde se săvârșea Sfânta Liturghie. Mântuitorul îi sfătuisse pe ucenici, înainte de Înălțarea la Cer, să nu se depărteze de Ierusalim până când vor lua putere, venind Duhul Sfânt peste ei, ca să-I fie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului (Fapte 1, 8).

Iar în Ziua Cincizecimii, din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut de Duhul Sfânt (Fapte 2, 2-4).

Proorocul Isaia amintește șapte daruri ale Duhului Sfânt: *duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bune credințe... duhul temerii de Dumnezeu* (Isaia 11,2-3). Sfântul Apostol Pavel enumeră zece daruri ale Duhului Sfânt: *dragostea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția* (Galateni 5, 22-23). De fapt ele sunt nenumărate și fascinante.

Sfântul Serafim din Sarov, fiind în plinătatea Duhului Sfânt și dorind să-i demonstreze boierului Motovilov cum arată un om covârșit de darurile Duhului, a strălucit ca soarele. Ochii îi erau ca doi cărbuni aprinși. Iar atmosfera de liniște și pace ce s-a creat era una de nedescris.

Omul covârșit de roadele Sfântului Duh este contaminant pentru cei din jur, are o vocație misionară. Începând cu apostolii și continuând cu toți Părinții Bisericii. De fapt, lucrul acesta îl și spune troparul Rusaliilor: *Binecuvântat ești Hristoase, Dumnezeule, cel ce preamănțelepti pe pescari i-ai arătat, trimițându-le lor Duhul Sfânt. Și printr-înșii lumea ai vânat, iubitorule de oameni, mărire Ție¹.*

Omul plin de Duhul Sfânt are darul rugăciunii curate. Spune bătrânul Ieronim, referindu-se la duhovnicul său, că Mihail, bătrânul meu, era tot o lumină când se ruga. În această stare nu se ruga cu cuvintele, ci cu mintea. Cuvintele sunt surcelele pe care le folosim până se aprinde focul. Când focul rugăciunii este aprins, adică atunci când vine căldura și durerea inimii, omul nu mai poate vorbi. Îl simte și Îl aude pe Dumnezeu în el. Atunci vin lacrimile. Omul atinge o măsură duhovnicească, a rugăciunii inimii, a doririi duhovnicești și a suspinurilor inefabile².

Omul în care lucrează Duhul Sfânt este plin de iubire față de semenii săi. Sfântul Ioan Teologul este categoric: *Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească* (Ioan 4, 20). De fapt, Sfântul Siluan Athonitul ne spune că, pentru a păstra harul Duhului Sfânt, trebuie să facem două lucruri: să-i iubim pe vrăjmași și să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru necazuri și încercări.

Omul Duhului este stăpânit de o bucurie duhovnicească specială, pe care o comunică și celor din jurul său. Pentru o lume cu așa multe probleme, un asemenea om este o binecuvântare. Omul duhovnicesc are pace interioară și este făcător de pace. Omul lipsit de prezența Duhului este o fire conflictuală și creează, pentru mediul în care trăiește, multă vrajbă. Din nefericire observăm în societatea contemporană această stare de lucruri, plecând de la relațiile interumane până la relațiile dintre state.

Un om cu o viață religioasă serioasă are și îndelungă răbdare. Până când reușește să-i schimbe și pe ceilalți, îi rabdă. Și nu numai că îi rabdă, dar le face și bine. În felul acesta dorind să-i apropie de Dumnezeu. Și, cu siguranță, om fiind, este supus ispitelor și încearcă să-și înfrâneze toate poftetele. Iar resursa pentru toate aceste demersuri este o credință lucrătoare prin iubire. Credința lucrătoare prin iubire, manifestându-se prin bunătate și facere de bine, îl ajută să păstreze harul Duhului Sfânt în suflet.

Și, să nu uităm, toate aceste virtuți le lucrează Duhul Sfânt, Care se revarsă unde? Acolo unde suntem adunați pentru Liturghie. Duhul care, în mod văzut, prin pogorârea Sa, a creat Biserica, rămâne în Biserică până la sfârșitul veacurilor.

¹ Penticostar, EIBMBOR, București, 1999, p. 314.

² Apud †Andrei Andreicuț, Mai putem trăi frumos?, Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, p. 107.

DIN SUMAR:

- Sfânta Treime sau Ospetia lui Avraam – **MARCEL MUNTEAN...**(p. 3)
- Icoana Sfinților Petru și Pavel sau "Concordia apostolorum" – **CEZAR UNGUREANU.....**(p. 3)
- Folosul Psaltirii – **PROTOS. SIMEON PINTEA.....**(p. 5)
- Nu poți ști niciodată! – **PR. DAN POPOVICI.....**(p. 5)
- Credința unui bariton – **MIRCEA GELU-BUTA.....**(p. 7)
- Despre Priveghere – **CEZAR LOGIN.....**(p. 8)
- Constantin Zărnescu și vocația temelor majore – **IOAN ST. LAZĂR.....**(p. 10)
- Despre comunicare și patologiiile ei – **PAUL SILADI.....**(p. 12)

Hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

In ședința de lucru din 22 mai 2014, care a avut loc la Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

- Înscrierea în *Calendarul Bisericii Ortodoxe Române a Sfântului Mare Mucenic Efreim cel Nou*, canonizat de Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, cu ziua de prăznuire la 5 mai.

- La propunerea Înaltpreasfințitului Părinte Petru, Mitropolit al Basarabiei și Exarh al Plaiurilor, Sfântul Sinod a ales pe *Preacuviosul Părinte Arhimandrit Antonie Telebici în postul vacant de episcop vicar al Arhiepiscopiei Chișinăului cu titulatura Antonie de Orhei*.

Născut în anul 1963 în localitatea Hârbovăț, raionul Anenii Noi din Republica Moldova, părintele arhimandrit Antonie Telebici a absolvit Facultatea de Medicină și Farmacie din Chișinău și Facultatea de Teologie Ortodoxă Dumitru Stăniloae din Iași (1994). Din anul 1995 și până în prezent, părintele Antonie Telebici a îndeplinit responsabilități administrative, misionare, culturale și mediatice în Mitropolia Basarabiei.

ATTITUDINEA BISERICII FAȚĂ DE

ALEGERILE EUROPARLAMENTARE

- Hotărârea Sfântului Sinod în perspectiva alegerilor europarlamentare din 25 mai 2014 -

Întrunit în ședință de lucru, la Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în ziua de 22 mai 2014, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat în special îndemnul pastoral privind alegerile europarlamentare din 25 mai 2014 și reiterează hotărârea de neutralitate politică în conformitate cu Sfintele Canoane ale Bisericii Ortodoxe Universale (6 Apostolic, 7 Sinodul IV Ecumenic, 10 Sinodul VII Ecumenic, 11 Sinodul local Cartagina). Aceste canoane interzic *arhierului, preotului, diaconului și monahului să facă politică partinică, să fie membru al unui partid politic, să participe la campanii electorale, să candideze și să ocupe funcții în administrația publică*.

Neutră din punct de vedere politic, dar nu indiferentă față de problemele societății românești, Biserica Ortodoxă Română va continua să se implice în politica generală a țării, contribuind – prin mijloace specifice – la *apărarea credinței în Dumnezeu, a libertății, democrației, independenței, integrității, prosperității spirituale și materiale a Țării și poporului român, respingând orice formă de ideologie atee, precum și orice formă de extremism*.

În perspectiva alegerilor europarlamentare din România din ziua de 25 mai 2014, **Biserica Ortodoxă Română recomandă clerului și credincioșilor ortodocși ca, în calitate de cetățeni europeni, să participe la alegerile europarlamentare și să susțină pe acei candidați care fac dovada că pot apăra și promova valorile creștine, în special familia tradițională, viața și demnitatea umană.**

BIROUL DE PRESĂ AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Activități ale

Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (Mai 2014)

Dacian But-Căpușan

In perioada 4-6 mai 2014 Prof. Univ. Dr. Lucian Turcescu, decan al Facultății de Teologie, Concordia University, Montreal, Canada, a vizitat Facultatea noastră. Luni 5 mai 2014 a susținut cursurile: *Mitul secularizării și relațiile stat-Biserică în Europa de Est astăzi și Conceptul de persoană la Părinții Capadocieni (sec. IV) și astăzi*.

La Mănăstirea „Înălțarea Sfintei Cruci” - Caraiman, din localitatea prahoveană Bușteni, a avut loc marți, 6 mai 2014, întrunirea Colegiului decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română. Evenimentul a fost organizat de Sectorul teologic-educational al Patriarhiei Române și de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Pe ordinea de zi a întrunirii s-au aflat: organizarea celui de-al VI-lea Congres al Facultăților de Teologie Ortodoxă din cuprinsul Patriarhiei Române, în perioada 21-23 septembrie 2014, la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad, cu tema: Teologie

și Misiune; evaluarea stadiului redactării manualelor de teologie ortodoxă pentru facultăți, evaluarea stadiului alcătuirii unui nou regulament-cadru pentru Facultățile de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română.

Întâlnirea decanilor a fost prezidată de Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal. Facultatea noastră a fost reprezentată de către Părintele decan, Prof. univ. dr. Vasile Stanciu.

Cercul de Psihologie pastorală al Facultății de Teologie Ortodoxă a organizat miercuri, 7 mai 2014, vizionarea documentarului: *Poți să îți vindeci viața* (partea a II-a).

Vineri 9 mai 2014 a avut loc în cadrul Școlii doctorale de Teologie ortodoxă „Isidor Todoran” susținerea publică a tezei de doctorat cu titlul: *Activitatea misionară a Sfântului Apostol Pavel în mediul iudaic* a Pr. Ciprian Cherecheș (profesor la Seminarul Teologic Liceal din Cluj-Napoca), alcătuită sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Valer Bel, specializarea Misiologie și ecumenism.

În zilele de 12 și 13 mai 2014 a avut loc la Bistrița Seminarul Internațional de Medicină și Teologie, ediția a XIII-a cu tema: *Influența valorilor creștine asupra bioeticii europene*. Lucrările s-au desfășurat pe mai multe secțiuni: I. *Implicații bioetice în deciziile medicale, la începutul vieții (tratamente inutile; recoltarea celulelor stem; prelevarea de țesuturi și organe de la minori etc.)*, II. *Arta creștină și importanța ei într-o Europă unită și postcreștină*, III. *Probleme etice, psihologice și legale ale sexualității în lumea contemporană*, IV. *Psihoterapia în practica Bisericii Ortodoxe și V. Influența valorilor creștine asupra bioeticii europene*.

Participanții - teologi, medici, psihologi și specialiști din țară și străinătate - caută răspunsuri la probleme actuale precum recoltarea

Festivitatea de absolvire a Facultății de Teologie Ortodoxă a promoției 2014, Sala Auditorium Maximum a Universității Babeș-Bolyai, joi, 29 mai, praznicul Înălțării Domnului.

celulelor stem, prelevarea organelor la minori sau psihoterapia în practica Bisericii Ortodoxe.

Marți, zi în care au fost prezenți ÎPS Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, PS Vasile Someșanul, Episcopul vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleaului și Clujului, a debutat cu o slujbă de Te Deum oficiată de PS Vasile, a fost organizată și o masă rotundă despre *Psihoterapia traumei* la care au luat parte Prof. dr. Pavel Chirilă, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, Conf. univ. dr. Sebastian Moldovan, Asist. univ. dr. Ion Marian Croitoru, Prof. univ. dr. Adrian Opre și pr. Nicolae Feier.

În aceeași zi a avut loc și o conferință susținută de maestrul Dan Puric cu tema „Portretul prigonitorului”. Înaltpreasfinția Sa i-a dăruit maestrului Dan Puric „Crucea Transilvană”, cea mai înaltă distincție a Mitropoliei Clujului, în semn de prețuire față de misiunea acestuia în promovarea valorilor umane și creștine.

În finalul seminarului, corul de cameră „Psalmodia Transilvanica”, dirijat de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății a susținut un micro-concert.

În cadrul Seminarului a fost lansat volumul *Medicii și Biserica*, al ediției a XII-a a Seminarului, ținută în anul 2013, cu tema: *Creștinul în fața suferinței și a morții*, apărut recent la Editura Renașterea, dar și cartea *Arhitecturii români și detenția politică: 1944-1964: (între destin concentraționar și vocație profesională)* a d-lui Vlad Mitric-Ciube, apărută în 2013 sub egida Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului.

Cu această ocazie a fost organizată și o expoziție de icoane pe sticlă realizate de studenții Facultății noastre, specializarea Artă sacră, coordonați de Conf. univ. dr. Marcel Muntean.

Miercuri 14 mai 2014 Cercul de film al Facultății a organizat vizionarea filmului: *Gardienii destinului*.

Joi, 15 mai 2014 în Aula magna a UBB s-a desfășurat Gala Premiilor Excelența a doua ediție manifestare care își propune răsplă-

tirea cadrelor didactice și a studenților care contribuie la evoluția societății prin educație de calitate. Din cadrul Facultății noastre au fost premiați Arhim. Conf. univ. dr. Teofil Tia și stud. Mihail Bud (Master).

Facultatea de Teologie Ortodoxă în colaborare cu Facultatea de Teologie Greco-catolică, Facultatea de Litere și Facultatea de Istorie și Filosofie (la sediul acesteia din urmă) a organizat vineri 16 mai conferința Pr. Prof. Rocco Ronzani, Prodecan al Institutului de Studii Patristice Augustinianum din Roma, cu tema: *Christologie patristică, sec. I-VII*.

În perioada 19-22 mai 2014 dl. Lect. Dr. Marian Gh. Simion de la Universitatea Harvard și președinte al Institute for Peace Studies in Eastern Christianity, Cambridge, MA a fost oaspetele facultății noastre. Marți 20 mai a susținut conferința: *Religia și violența colectivă*, iar joi 22 mai, conferința cu tema: *Terorismul religios*.

Luni, 19 mai 2014 a avut loc la sediul facultății noastre ședința Consiliului de administrație al UBB, urmat de întâlnirea cadrelor didactice ale Departamentului de Teologie Ortodoxă cu membrii Consiliului de administrație ai Universității Clujene.

Miercuri, 21 mai 2014, Cercul de film al Facultății a organizat vizionarea filmului: *Pacientul englez*.

Facultatea de Teologie Ortodoxă, Centrul de Bioetică al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, în colaborare cu Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER), a organizat joi, 22 mai 2014, începând cu ora 10.00, la Facultatea de Teologie Ortodoxă, str. Nicolae Ivan f. n., Cursul-dezbateri *Comunismul din perspectivă (bio)etică. Experiențe polono-române*. Au participat studenți români și polonezi, precum și cadre didactice: Prof. Dr. Piotr Morciniec și Dr. Ass. Janusz Podzielnny (Universitatea Opole), Prof. dr. Ștefan Iloaie (UBB), Conf. Dr. Radu Preda (UBB/IICCMER). Dezbateri a avut loc în cadrul programului Central European Exchange Program for University Studies (CEEPUS).

Joi, 22 mai 2014, Cercul Baladă pentru Basarabia al Facultății a organizat vizionarea documentarului intitulat: *Adevărul despre Basarabia*.

În zilele de 22 și 23 mai 2014, s-au desfășurat la Palatul Patriarhiei lucrările Simpozionului Național de Teologie *Constantin Brâncoveanu și contribuția lui la sporirea patrimoniului cultural, educațional, spiritual și social-filantropic al Țării Românești în contextul european al veacului al XVIII-lea*. Reprezentanți ai Facultății noastre au fost: Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru și Pr. prof. univ. dr. Ioan Vasile Leb.

Vineri 23 mai 2014, în cadrul unui moment festiv desfășurat la Palatul Patriarhiei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a conferit Diploma omagială și medalia comemorativă Sfinții Martiri Brâncoveni coautorilor monumentalei lucrări *Istoria monahismului ortodox românesc de la începuturi până în prezent*, vol. I, între care și celor două cadre didactice ale Facultății noastre: Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru și Pr. prof. univ. dr. Ioan Vasile Leb.

Luni 26 mai 2014 Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, alături de Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței Sighet a organizat conferința „De la Edicule la Sighet. Despre credința și memoria modelelor”, susținută de doamna Ana Blandiana, în Aula „Nicolae Ivan” a noului Campus Teologic, în prezența Înaltpreasfințitului Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleaului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, a cadrelor didactice ale facultății, a studenților și a multor oameni de cultură din municipiu.

Conferința face parte dintr-o serie de evenimente dedicate memoriei victimelor regimului comunist, între care: expozițiile „Rusaliele Negre. Deportarea în Bărăgan” și „Țărani și comunismul. Recviem pentru țărănul român” și lansarea volumului *Fals tratat de manipulare*, semnat de celebra scriitoare și luptătoare pentru libertate civică, la Cluj-Napoca, eveniment desfășurat duminică, 25 mai, la Biblioteca Humanitas.

Cu această ocazie doamna Ana Blandiana a primit medalia aniversară a facultății.

Cercul studențesc „Femeia în Biserica ortodoxă” a organizat luni, 26 mai 2014, o serie de discuții libere pe tema: *Femeia între tradiție și falsă tradiție*.

Cercul de Psihologie pastorală al Facultății de Teologie Ortodoxă a organizat marți, 27 mai 2014, vizionarea documentarului: *The Shift (schimbarea)*, partea I.

Miercuri, 28 mai 2014, Cercul de film al Facultății a organizat vizionarea filmului: *Închisoarea îngerilor*.

Joi, 29 mai 2014, în ziua praznicului Înălțării Domnului a avut loc cursul festiv al absolvenților Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca promoția 2014, în Sala Auditorium Maximum a Universității Babeș-Bolyai, precedat de Sfânta Liturghie, săvârșită la Catedrala mitropolitană, de către ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și un sobor de preoți, din care au făcut parte cadrele didactice ale facultății.

Sfânta Treime sau Ospeția lui Avraam în iconografia răsăriteană. Elementele constitutive ale temei

Marcel Munteanu

Sfânta Treime, devenită dogmă a Bisericii creștine, ni se prezintă ca un singur Dumnezeu, Unul după ființă și întreit ca Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Cele trei persoane ale Sfintei Treimi cuprind taina cea neînchipuită și de nepătruns prin logica umană, fiind revelată de Dumnezeu în decursul istoriei.

Învățătura despre Sfânta Treime a constituit, încă din perioada apostolică, esențialul și cuprinsul credinței creștine, devenind mai apoi mărturisită de biserică. Acest fapt a determinat existența unei terminologii și a unor formulări consacrate și definitive, în fața ereziilor antitrinitare¹, care au fost elaborate la Sinoadele I și II ecumenice.

Cultul

Sărbătoarea Sfintei Treimi este cinstită în Biserica Ortodoxă în luna după sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt. Penticostarul indică prăznuirea pe *Însuși Preasfântului și de viață făcător a puternicului Duh. Carele este unul din Treime Dumnezeu...* În calendarele românești această zi este trecută drept Sărbătoarea Sfintei Treimi².

În secolul al XII-lea această sărbătoare nu era încă generalizată nici în Apus, ea fiind stabilită definitiv în Apus abia în anul 1334³.

Iconografia

Primele reprezentări s-au constituit odată cu precizarea a învățăturii de credință trinitară așa cum s-a precizat la Sinodul I ecumenic de la Niceea, din anul 325.

Pomind de la teofaniile vetero și neo testamentare, precum și din dogma Bisericii ce se referea la Dumnezeu Unul în ființă și întreit în persoane, primii iconografi au oscilat în dificultatea reprezentării divine.

Cel dintâi tip iconografic este cel al imaginii celor trei tineri cu Proorocul Avraam. Pentru început, iconografia au ales o compoziție ce surprindea acest adevăr transpus sub forma găzduirii celor trei tineri de către patriarhul Avraam la stejarul din Mamvri (Face-re 18, 1-15). Acest tip poartă denumirea de tip iconografic **hristologic** – tip ce pune în evidență îngerul din centru pe care îl identifică cu Hristos. Tema s-a numit *Filoxenia lui Avraam* sau *Ospeția lui Avraam*. Printre primele imagini o reținem pe cea din secolul al IV-lea din catacomba de pe Via Latină de la Roma, cea a mozaicului de la Santa Maria Maggiore din veacul al V-lea sau cea din secolul următor de la Ravenna din Bazilica San Vitale. Abia în cel de-al XV-lea secol se va ajunge la o nouă variantă a temei, grație penelului Cuviosului Andrei Rubliov.

Al doilea tip iconografic definit drept **trinitar** (doar din punct de vedere formal) se distinge prin ideea că cei trei îngeri sunt asimilați cât mai mult cu puțință. Atitudinea, gestică, mimica sunt dinamice, lăsând să se recunoască relațiile reciproce între ei.

Scena apare pictată în spațiul Sfântului Altar, în registrul cu Cortul Mărturie. În bisericile cu hramul Sfintei Treimi, icoana mare se află în rândul celor împărătești, iar o alta mai mică se așează pe tetrapod, pentru închinare.

Cei trei îngeri

Îngerii sunt reprezentați în ordinea Simbolului Credinței. Cred în Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, ordine a tuturor invocațiilor din Sfânta Liturghie și din slujbele Bisericii. Ei înscriu prin prezența lor și prin detaliile anatomice, întregul în forma unui cerc, simbol al perfecțiunii.

În centru tronează îngerul monumental, pictat din semiprofil, ce semnifică prezența Fiului. El are capul înclinat către cel din stânga, în vreme ce mâna Sa, binecuvântând se reliefează în mijlo-

cul mesei deasupra cupei euharistice. Este mai înalt decât ceilalți, dar nu îi copleșește. Această erminie a dumnezeiescului chip ne-o menționează și Gabriel Bunge și Constantine Cavaros; în timp Paul Evdochimov consideră că îngerul central este nimeni altul decât Tatăl. Leonid Uspensky menține ideea imaginii hristice în centrul icoanei. Acest amănunt îl certifică prin prezența *clavus*-ul existent în veșmintele regilor și a judecătorilor din Vechiul Testament, referință în acest caz la misiunea lui Hristos și la învățătura Sa.⁴

Potrivit mai multor exemple, considerăm că *Sfânta Treime* îl are în centru pe Fiul, aceasta punându-se în evidență în reprezentarea iconografică a Cuviosului Andrei Rubliov. El propune, în esență tipul iconografic trinitar.

Al doilea înger, văzut din profil, plasat în stânga, are expresia Tatălui. El reproduce gestul binecuvântării îngerului central și binecuvântăză potirul.

Al treilea înger îl simbolizează pe Sfântul Duh, care își pleacă cu smerenie și încuviințare capul, subliniind această consimțire prin mâna Sa dreaptă ușor curbată.

Toți cei trei îngeri susțin câte un baston înalt ce are o dublă semnificație de sceptru și de toiag păstoresc. Ei se afla în repaus, subliniind prin aceasta pacea supremă a lui Dumnezeu și dragostea treimică.

Patriarhul Avraam și soția lui, Sara

Multe icoane, preluând prototipul lui Rubliov elimină din scenă prezența lui Avraam și a Sarei. Acest amănunt este important deoarece, altfel nu ar fi în conformitate cu textul scripturistic. Asemenea și a celorlalte detalii cortul, stejarul din Mamvri, stâncă sau muntele arată

privitorului că aceasta este doar o viziune și nu reprezentarea lui Dumnezeu, după natura sa reală. Ea nu ar mai sugera ideea Sfintei Treimi, ci s-ar rezuma la redarea a trei îngeri. Erminie de pictură de la Athos ne prezintă această scenă incluzându-i pe Avraam și pe Sara, ca primitori ai celor trei îngeri.

În unele exemple, dedesubtul mesei la baza scenei, se observă un bărbat care înjunghie un taur cu care Avraam ce a pregătit masa oaspeților; în alte cazuri poate fi redat un taur ce în gestul său își plânge vițelul sacrificat.

Elementele de recuzită, arhitectură și peisaj

Deasupra figurilor se observă cele trei simboluri ale lor: stejarul (pomul vieții plantat de Dumnezeu în rai, simbol al lemnului Crucii) – Hristos, cortul sau clădirea – Tatăl, simbolul creației face referință la cuvintele *în casa Tatălui Meu sunt multe lăcașuri* (Ioan 14, 2) și muntele ori stâncă – Sfântul Duh, peînchipuind vârful Sinai sau Taborul, locuri unde oamenii au simțit și au văzut slava lui Dumnezeu. Stâncă din spatele Paracletului - foarte probabil - despătată la Rubliov - sugerează încă o dată în simbol faptul că izvorul cel de viață dătător al Duhului Sfânt țâșnește din coasta deschisă a „stâncii” mistice care este Hristos.

Pe masă se evidențiază o cupă ce conține mielul jerfit: mielul pascal ce îl simbolizează pe Hristos. Ea descrie forma potirului împreună cu cei trei îngeri.

Culorile folosite în icoana lui Rubliov se înscriu într-o gamă cromatică armonioasă, caldă în care importanța o are contrastul de albastru-roșu nuanțat, plasat în centru, în acord cu nuanțe de violet amestecat cu roșul suav, din stânga și a verdelui argintiu, din dreapta. Veșmintele îngerilor au nuanțe de albastru, culorile ce le conferă armonie. Aurul, ce desenează aripile și se concentrează pe tronuri, devine temelie divină, vorbind despre plinătatea vieții treimice.

Icoana Sfintei Treimi ne îndeamnă la bucuria dumnezeiască prin faptul că Treimea ființează într-o comunitate de iubire perfectă încât, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh sunt una iar noi suntem iubiți în lumina harului treimic.

Deci, caută, o Dumnezeiască Treime, din înălțarea sfintei slavei Tale asupra noastră, mult păcătoșilor; și bunăvoința noastră în loc de fapte bune o primește, și ne dă nouă duhul pocăinței celei adevărate; ca, urând tot păcatul, întru cuviosie și dreptate până la sfârșitul vieții noastre să petrecem, făcând voia Ta cea sfântă și slăvind cu cuget curat și cu fapte bune preadulcele și preâncuviințat numele Tău. Amin. (Acatistul Sfintei Treimi)

Icoana Sfinților Petru și Pavel sau: „Concordia apostolorum” (Armonia apostolică)

Cezar Ungureanu

Sfinții Petru și Pavel, prăznuți în data de 29 Iunie - după tradiția romană, data fondării Romei de către personajul mitologic Romulus Quirinius – devin, în viziune creștină, prin martiriul lor, noii ocrotitori ai Romei (centrul politic, social și cultural al Imperiului Roman de la acea vreme). Primele reprezentări iconografice ale celor doi apostoli au fost descoperite în catacombele din Roma, sub forma de medalion, datând din secolul II. Apostolii era înfățișați împreună sub formă de portret, privindu-se unul pe celălalt și primind o cunună de la Hristos, ca răsplată pentru martiriului îndurat și

ca semn al faptului că Hristos le-a primit jertfa. Ulterior sec. IV se dezvoltă modelul icoanei în care apar numai cei doi apostoli, sub atingerea ușoară a obrazilor. Scopul inițial al icoanei era acela de a accentua valoarea supremă a martiriului, într-un timp marcat de persecuții anticreștine, când mulți creștini erau chemați să-și mărturisească astfel credința. În același timp, pe un alt palier de analiză, s-a dezvoltat o tradiție interpretativă extraordinară concentrată în sintagma „concordia apostolorum”, pe românește „armonie apostolică”.

Adică, întâlnirea sfinților Petru și Pavel în Hristos este icoana întâlnirii creștinilor proveniți dintre iudei și, respectiv, a creștinilor proveniți dintre neamuri. Legătura dintre cele două planuri este dată de slujirile misionare distincte geografic, întreprinse de cei doi apostoli în mod sistematic: Petru a propovăduit Evanghelia iudeilor, iar Pavel păgânilor (Gal 2, 8-9). Mai mult, așa-numitul „incident din Antiohia” din Gal 2, 11-14, în care Sf. Pavel îl acuză public pe Sf. Petru de ipocrizie, simbolizează conflictul bine-cunoscut al celor două categorii sociale amintite, în Biserică. De aceea, Sf. Pavel în continuarea aceleiași epistole, către Galateni, formulează cheia teologică de aplanare a conflictului etnic, dezvoltând conceptul de „concordia ecclesiae” („armonie bisericească”): „Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască; pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus.” (3, 28). Prin urmare, anvergura icoanei este una formidabilă întrucât simbolizează prin figurile celor doi apostoli întreaga Biserică a lui Hristos (Petru/Pavel; tăiați-împrejur/netăiați-împrejur; „armonie apostolică”/ „armonie bisericească”). Paradoxal, elementul conflictual de opoziție ori de critică a fost redat de iconograf prin apropiere, îmbrățișare, chiar atingerea ușoară a obrazilor celor doi apostoli. Aici stă „ascunsă” o învățătură creștină, greu de acceptat chiar pentru unii frați de credință, anume: *critica sau diferențele de opinie nu exclud comuniunea sau sfințenia cu Hristos*. De aceea, se discută despre icoana Sf. Petru și Pavel ca nefiind o icoană printre altele în Biserică, ci o icoană a Bisericii, în care sunt cuprinși toți fiii ei, indiferent de opiniile personale, atât timp cât aceștia sunt rămași în ascultarea Bisericii. De pildă, a se vedea direcțiile hermeneutice separate, dar nu opuse, de interpretare alegorică sau istorico-literară, cultivate de către marile școli teologice din Alexandria și Antiohia.

În concluzie, teologia icoanei sfinților „Petru și Pavel” comunică Bisericii un imens potențial de întreținere a dialogului cu valorile moderne ale societății, valori pe care România încă nu a reușit să le implementeze (ex. o piață reală a ideilor; transparență și solidaritate). Din perspectivă mistică, transparent foarte clar ideile esențiale de *sfințenie, mărturisire și comuniune cu Hristos*. În definitiv, acestea sunt caracteristicile teologice care ar trebui să se citească pe buzele unei Biserici preocupate de construcția unui dialog constructiv cu „timpul în care i-a fost dat”.

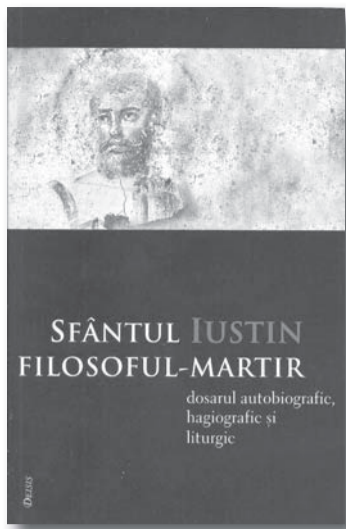
¹ Pr. Prof. Dr. Ioan Rămureanu, *Istoria bisericească universală*, Ed. IBMBOR, București, 2004, pp. 135, 137.

² Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturghia generală II...*, 2002, p. 225.

³ *Ibidem*.

⁴ Constantine Cavaros, *Ghid de iconografie bizantină*, Ed. Sophia, 2005, p. 162.

⁵ Michel Quenot, *Învieirea și icoana*, Ed. Christiana, București, 1999, p. 254.

Sfântul Iustin Filosoful-Martir. Dosarul autobiografic, hagiografic și liturgic, realizat de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2011, 173 p.

In fiecare an, Biserica noastră Ortodoxă, dar și cea Romano-catolică, îl prăznuiește la 1 iunie pe Sfântul Iustin Martirul și Filosoful (cca 100–165), o personalitate, unică în felul ei, a creștinismului secolului al II-lea.

Destinul și opera sa au fascinat, contrariat și intrigat pe filosofi, teologii și istoricii teologiei până în zilele noastre. O explicație în acest sens o poate oferi dubla sa identitate de creștin filosof și filosof creștin, căreia i s-a adăugat aceea de martir pentru Hristos. Pe bună dreptate Sfântul Iustin a fost numit de editorul prezentului volum „un martir paradoxal”, deoarece filosoful creștin Iustin a fost martirizat sub domnia unui împărat filosof (Marcus Aurelius) în urma conflictului cu un alt filosof (Crescent) într-un proces în care a fost judecat și condamnat la moarte împreună cu alți șase creștini de către un filosof stoic ajuns prefect al Romei (Quintus Rusticus).

Dacă pentru teologi Sfântul Iustin este cunoscut ca un mare apologet și filosof creștin datorită celor două lucrări fundamentale ale sale, *Dialogul cu iudeul Trifon* și *Apologiile I-II în favoarea creștinilor*, publicate la București în colecțiile *Izvoarele Ortodoxiei* (1941) și *Părinți și Scriitori Bisericești* (PSB 2, 1980), pentru mulțimea credincioșilor viața, personalitatea și scrierile sale rămăneau până mai ieri încă puțin cunoscute. De aceea textele reunite în acest volum, apărut într-o elegantă ținută grafică, sub forma unui multiplu dosar – confesiv, hagiografic și liturgic – au menirea de a oferi oricărui creștin de astăzi o introducere profesionistă, bine documentată și redactată, în orizontul bio-bibliografic al Sfântului Iustin filosoful – martir.

Publicat nu întâmplător în anul omagial al Sfântului Botez (2011), la scurtă vreme după publicarea cărții lui Bogdan Tătaru - Cazaban, *Sfântul Martir Iustin Filosoful, O introducere* (Ed. Deisis/Stavropoleos, Sibiu, 2010, 154 p.), cuprinsul prezentului volum este alcătuit din cinci dosare care întrunesc următoarele texte: *Dialog cu iudeul Tryphon sau Mărturisirea unui filozof convertit la Hristos* (pp. 9-23); *Apologia II sau Mărturisirea unui filozof apologet al lui Hristos* (pp. 24-41); *Actele martiriului Sfântului Iustin și al celor dimpreună cu el*, în 3 variante diferite (pp. 45-60); *Slujba Vecerniei și a Utreniei sau Lauda Bisericii adusă Sfântului Iustin Filozoful și Martirul*, după 2 variante grecești (pp. 65-82); *Sfântul Iustin Filozoful și Martirul în ortodoxia veche românească*, unde sunt reproduse mai întâi stihurile imnografice și sinaxarul Sfântului din prima ediție românească a *Mineiului lunii iunie*, apărut la Râmnic în anul 1780, și apoi fragmentul hagiografiei iustiniene cuprins în tomul *Viețile Sfinților*, publicat la Mănăstirea Neamț în anul 1813 (pp. 87-116); și *Itinerar hagiografic: de la sfinții Iustin Martirul și Iustin Filozoful la Iustin Filozoful-Martir* (p.121-170). Acest capitol reprezintă de fapt studiul analitic documentat și pertinent al părintelui Ioan I. Ică jr întâi asupra scindării straniei a memoriei eclesiale a Sfântului Iustin – prezent în sinaxare dublat într-un Iustin filosoful otrăvit și un Iustin martirul decapitat, pledând pentru unitatea constitutivă a destinului și gândirii Sf. Iustin filozoful-martir – apoi a prezentării contextului metafizic al epocii lui Iustin, pentru ca în cele din urmă să evidențieze coordonatele esențiale ale gândirii sale filosofice: denunțarea idolatriei, căutarea și mărturisirea Adevărului Celui Viu, Hristosul, Logosul întrupat, răstignit și înviat cu prețul ultim al persecuției și al martiriului.

În încheiere redau, spre exemplificare, un fragment sugestiv al crezului Sf. Iustin, care sper să constituie un imbold spre lectura cărții de față: „*Mărturisesc că sunt creștin și mă rog și mă lupt din toate puterile să fiu astfel, nu pentru că învațăturile lui Platon sunt străine de cele ale lui Hristos, ci pentru că ele nu le sunt cu totul asemănătoare, cum nu sunt nici cele ale celorlalți, ale stoicilor, poetilor și prozatorilor (...) căci după Dumnezeu venerăm și iubim Logosul de la Dumnezeu nenăscut și negrăit, pentru că El S-a făcut om pentru noi, ca făcându-se părtaș al patimilor noastre să le facă vindecare*”.

Mircea – Gheorghe Abrudan

Iuliu Marius Morariu, *Stări, momente și personalități ale Ortodoxiei transilvănene*, Editura Academica Brâncuși, Târgu Jiu, 2013, 180 p.

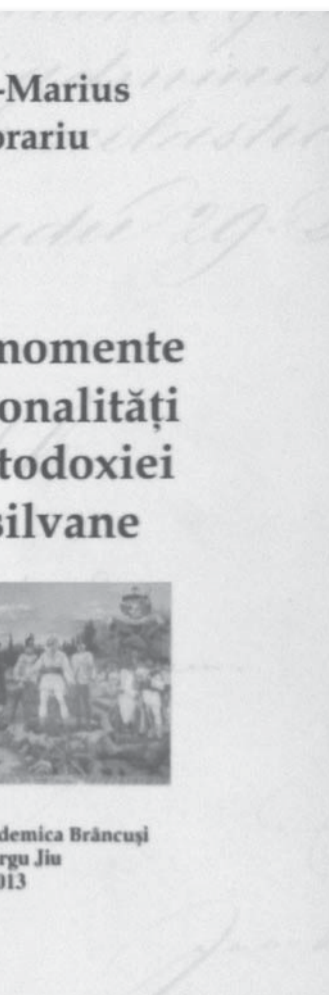
Lucrarea de față vine ca un respiro în sfera istoriografiei autohtone prin oxigenarea unui spațiu, poate neglijat sau tratat cu pauperitate, întregind așadar optica analitică asupra unor vaste areale din spațiul transilvănean al ultimelor trei secole, care vizează în genere aspecte ale vieții sociale cu precădere, manifestată în zona eclezială. De bună seamă, preocuparea academică a autorului, dl. Iuliu Marius Morariu, generează un real interes atât prin metodologia de cercetare pe care o aplică, dar și prin acuratețea discursului logic pe care îl abordează, în procesul de refacere a contextelor istorice care dau o adevărată savoare lecturii pe care o îmbalsămează cu rafinament polemic, chiar filosofic pe alături, transpuse în folosul unui etos care stă la baza mobilizării efortului gnoseologic de cercetare, care prin masivitatea bibliografiei consultate, generează o adevărată asceză intelectuală, oferită în dar cititorului.

Din întreg cuprinsul lucrării, compuse la rândul ei din studii și cercetări autonome, precum și din numeroase participări la diferite simpozioane naționale, autorul propune o adevărată epopee ancorată însă în lumea reală, asupra istoriei, o demitizare a spațiului transilvănean și a istoriei sale răstignite de diferite simptome politice ale diferitelor ocupații (austro-ungare etc.), alături de *recviemul* văzut ca ieșire din situațiile pe prigoană: *martiriul* – întrucât prima parte (mai bine de 5 studii) îi este dedicată cu devotament lui Tănase Todoran, centuagenarului martirizat la Salva, precum și o adevărată analiză a fenomenului pe care energia și vigoarea prezenței sale ca actor la scrierea istoriei l-a generat.

Ceea ce definește caracterul de noutate al lucrării de față este ieșirea din optica pe care analiza istorică o posedă, aceea de temporalitate de *mundan*, mai ales prin abordarea personalității lui Tănase Todoran și a martiriului, receptat în memoria colectivă prin prisma transtemporalității. Autorul prezintă în studiul: *Tănase Todoran în memoria urmașilor, analiză transtemporală II*, (p. 51), importanța demersului anamnetic în făurirea unui model pentru generațiile posterioare, pe care atât spațiul eclezial, cât și cel laic trebuie să îl ofere celor tineri. Demersul acesta, deși anevoios este receptat prin ridicarea lui la rangul de *erou al neamului*, cât și de *sfânt martir al Bisericii*, autorul venind cu argumente din izvoare, dar și din studii ample (care au fost cercetate în cadrul dosarului de canonizare), care conchid asupra martiriului, acesta fiind unul pentru credință, combătând astfel anumite polemici ale unor istorici uniți, dar evidențiind câteva dintre tezele acestora care posedă veridicitate istorică. Apoi analiza fenomenologică a martirajului expus, evoluează în sfera folclorică fiind evocată *Balada lui Tănase Todoran* ca promotor al răscoalei de la Salva din secolul XVIII.

Un alt moment asupra căruia autorul poposește într-o manieră edificatoare o reprezintă acțiunea distructivă a baronului Buccow, care a generat nu doar opresiune în rândul iobagilor, cât și o adevărată mișcare de rezistență în rândul elitei ecleziale: *monahismul*, un real nucleu strategic și apologetic concentrat în aproximativ peste 200 de mănăstiri, fapt care îl determină pe Generalul Buccow să acționeze cu cruzime, fără a emana obiectivitate, ci mai degrabă o stare paranoică. Însă și aici autorul încercă cu elocvență să caute firul roșu al adevărului istoric ce e favorabil apologeticii răsăritene, prin utiliza-

rea unei bibliografii generoase și printr-un stil temperat, fapt care transpune cititorul într-o poziție confortabilă, aceea a refacerii memoriei colective a perioadei de tânguire pe care Transilvania ultimelor trei veacuri a conturat-o în geografia ei spirituală. Apoi autorul se preocupă de starea românilor din Transilvania în perioada 1894-1918, marcată aprig de atitudini șovine din partea maghiarilor susținuți financiar, clandestin sau vizibil de Budapesta, pe care autorul o numește stare de fapt a românilor transilvăneni, adică o *pedagogie a durerii* (p. 103).

Întregul demers analitic al autorului ar fi parcă incomplet fără reliefaarea unor portrete ale personalității elitei transilvănene, încarnate în figuri de marcă a ceea ce numim azi nu doar modele,

ci și formatori de opinie, cărturari emeriți dar și patrioți de seamă, care fără efortul ascetic al autorului ar rămâne în bezna memoriei, în inconștientul național colectiv.

Prima figură asupra căreia gravitează interesul dl. Iuliu Marius Morariu este *Protopopul Martir Aurel Munteanu* al Huedinului, asupra căruia autorul forează în Arhiva Arhiepiscopiei Clujului. Activitatea scrisă a Protoiereului demască, în viziunea studiului menționat, un adevărat spirit iluminist care militează pentru mase și pentru ieșirea din ignoranță. El sfârșește datorită extremiștilor șovini care îlucid la data de 10 septembrie 1940 (p. 113) Alături de figura protoiereului de Huedin, autorul reliefează pe baza izvoarelor arhivistice și a celor editate cercetate, portretul preotului și profesorului Grigore Pletosu, primul critic literar al poetului George Coșbuc, al întâiului patriarh, Miron Cristea, mentorul viitorului mitropolit Nicolae Bălan. Ca și în cazul celorlalte profile analizate, autorul caută nu doar o reliefaare a activității cărturărești, ci și imboldul interior care generează acest simptom masiv al predilecției înspre cultură, atât în cadrul vastei sale activități astriste, cât și în întreg demersul său intelectual (pp. 120-121), precum și spiritul său autentic patriotic! Grigore Pletosu fiind prezent ca delegat oficial la Alba Iulia în 1918, numărându-se printre semnatarii actului istoric al Unirii.

Nu este neglijată nici zona Maramureșului istoric, cu precădere din perioada ocupației horthyiste, prin care ne sunt transpuse, cu acrvia cercetătorului, dramele pe care românii le-au metabolizat prin lupta de menținerea granițelor Ardealului, luptă consumată expres în plan diplomatic dar și uman, prin faptul că au fost atacate zonele nevralgice ale neamului, printre care și Biserica, lupte care se aseamănă perioadei paleocreștine, pe care ierarhia alături de popor le resimțea temeinic (p. 156). Atrocitățile trăite nu pot fi descrise prin puterea cuvântului, însă descrierea pe care autorul o realizează prin prisma izvoarelor, atinge cu ușurință oscilația între intensitatea dramelor grecești și scenariile lugubruului regizor Alfred Hitchcock, așadar un moment sângeros al neamului care ne face încă o dată să ne uităm cu încredere la trecutul înviat pentru a descifra cu ușurință prezentul ambiguu.

În concluzie, cartea de față se impune cu ușurință în pantheonul lucrărilor de specialitate atât datorită metodologiei de cercetare, cât mai ales tematicii extrem de actuale și de edificatoare în ceea ce privește zone ale trăirii umane transpuse în nimic mai mult decât: *stări, momente și Personalități ale Ortodoxiei transilvănene*, care prin felul lor autentic și liber au dat totul pentru istorie, iar istoria ni le prezintă ca modele pentru posteritate.

Pr. Cășvean Ioan Emanuel

Folosul Psaltirii

Protos. Simeon Pinte

Ln zilele noastre, adesea se promovează o atitudine magică asupra Psaltirii. De multe ori ea este interzisă de a fi citită. Sau, alte ori, citirea Psaltirii sub forma unei rețete anume rânduie (toată într-o singură zi sau trei Psaltiri etc.) induce în conștiința creștinilor cuprinși de necazuri și ispite, o rezolvare rapidă și sigură a problemelor prin constrângerea lui Dumnezeu. Se mai vorbește și despre așa zisa „Psaltire întoarsă”, un fel de rețetă obscură care nici nu mai seamănă măcar cu rugăciunea creștină. Din toate aceste concepții greșite s-au născut și anumite idei total opuse iubirii creștine: cu psaltirea poți face rău dușmanilor, poți blestema sau poți chiar omorî. Toate aceste aberații i-au determinat pe unii creștini chiar să se teamă de Psaltire, concepție izvorât, cu siguranță, și din necunoașterea conținutului Psaltirii sau a folosului duhovnicesc izvorât din lectura și meditarea Psalmilor într-o manieră creștină. Am enumerat toate aceste concepții deoarece în slujirea pastorală, prin contactul cu diferiți oameni, ne întâlnim adesea cu asemenea idei. În acest articol, intenționăm să dovedim, folosindu-ne de învățatura Sfinților Părinți și a Bisericii referitoare la Psaltire, că aceste concepții sunt greșite, și să îndemnăm la o citire rugătoare și meditativă a Psalmilor în duh ortodox.

Rămâne de lămurit încă o problemă, cea a Psalmilor „de blestem”. Sunt câțiva psalmi în conținutul cărora ar părea că rugătorul îl blesteamă pe dușmanul său, ceea ce este împotriva duhului creștin (cf. Lc. 6, 27-28). Cum trebuie să citim acești Psalmi? Pentru a răspunde la această întrebare vom recurge doar la un singur exemplu, la interpretarea pe care Sfântul Apostol Petru o face Psalmului 108 (FA 1, 16-20). Psalmul 108 este un blestem greu, rostit de cel drept asupra celui păcătos care îl prigoneste: „Pune peste dânsul pe cel păcătos și diavolul să stea de-a dreapta lui. Când se va judeca să iasă osândit iar rugăciunea lui să se prefacă în păcat. Să fie zilele lui puține și dregătorul lui să o ia altul...” (Ps. 108, 5-7). Sfântul Apostol Petru vede, în acest psalm, de fapt, o profeție despre Iuda care a căzut din cinstea de Apostol și și-a agonisit osândă veșnică prin aceea că L-a vândut pe Domnul Iisus Hristos: „trebuia să se împlinească Scriptura aceasta pe care Duhul Sfânt, prin gura lui David, a spus-o dinainte despre Iuda care s-a făcut călăuză celor ce L-au prins pe Iisus [...] Căci este scris în cartea Psalmilor: «Facă-se casa lui pustie și să nu aibă cine să locuiască în ea! Și slujirea lui s-o ia altul»» (FA 1, 16; 20). Așadar, citind Psalmul 108 nu îi blestemăm pe vrăjmașii noștri, ci repetăm profeția pe care Duhul Sfânt a făcut-o despre omul care și-a agonisit blestem sieși prin vinderea lui Dumnezeu. Psalmul trebuie să ne pună într-o stare de veghe ca să nu cădem și noi în osândă aceluia. De aceea, el se continuă cu rugăciunea: „Dar Tu, Doamne, fă cu mine milă, pentru numele Tău, că bună este mila Tă” (Ps. 108, 20). De altfel, aceste cuvinte sunt rugăciunea lui Iisus Hristos însuși, înălțată Tatălui, așa cum spune fericitul Augustin: în psalmi vorbește întotdeauna numai Hristos – odată ca Logos, altă dată ca Cel întrupat. „Și fiindcă sunt cuvintele Lui, ele sunt și cuvintele și rugăciunile Bisericii – Trupul Lui. «În cartea Psalmilor vorbesc, se roagă și plâng numai Iisus Hristos și Biserica Lui». «Aceste mădulare [...] multe unite prin legătura iubirii și a păcii sub un singur cap – de către Mântuitorul nostru, alcătuiesc, după cum știți... un singur om». Vocea psalmilor răsună ca vocea unui singur om. El se roagă pentru toți, pentru că «toți sunt una întru El»”.

Sfântul Vasile cel Mare enumeră foloasele pe care le obținem când ne rugăm din Psaltire: „psalmul este liniște sufletelor, conducător al păcii, potolește tulburarea și valvătaia gândurilor, înmoaie mânia sufletului și înfrânază pe cel desfrânat. Psalmul leagă prietenii, unește pe cei de departe, împacă pe cei învrăjbiți. Cine se mai poate socoti vrăjmaș al celui cu care a înălțat același glas spre Dumnezeu? Cântatul psalmilor aduce deci cel mai mare bun: dragostea [...]. Psalmul pune pe fugă pe demoni și aduce pe îngeri într-ajutor; este armă pentru frica de noaptea; odihnă pentru ostenele zilei; este întărirea pruncilor, podoabă celor în floarea vârstei, mângâiere bătrânilor, găteală foarte potrivită femeilor. Psalmul populează pustiiurile [...] este carte elementară de învățătură pentru cei ce intră în viață; creștere pentru cei ce înaintază în vârstă, întărire pentru cei maturi. Psalmul este glas al Bisericii, psalmul înveselește sărbătorile; psalmul naște tristețea după Dumnezeu; psalmul scoate lacrimi și din inimă de piatră; psalmul este lucrul îngerilor, viețuire cerească, parfum duhovnicesc”. Cred că nu mai trebuie adăugat

nimic celor de mai de sus, e de ajuns să spunem că Psaltirea se poate citi de oricine și chiar e bine să ne deprindem cu ea încă din copilărie, căci aduce mult folos duhovnicesc. Sfântul Vasile demonstrează aici, de asemenea, orice concepție pseudo-creștină, de tipul că s-ar putea face rău cuiva prin citirea Psaltirii; din contră, Psaltirea „împacă pe cei învrăjbiți”. De asemenea, nici cel care citește psalmii nu pătimește vreun rău, căci „Psalmul pune pe fugă pe demoni și aduce pe îngeri într-ajutor”.

Sfinții Părinți vorbesc în cuvinte elogioase despre cartea Psalmilor. Ei consideră Psalmii o sinteză a Scripturilor: „Altele ne învață Profetii, altele Cărțile istorice, altele Legea și altele felul de sfățuire al Pildelor. Cartea Psalmilor, însă, cuprinde ce este folositor din toate: profetește cele viitoare, ne aduce aminte de faptele istorice, dă legi pentru viață, ne învață cele pe care trebuie să le facem [...] pe scurt, Cartea Psalmilor este o vistierie obștească de învățături bune, dând fiecăruia, după sârguința lui, ce i se potrivește”.

În această manieră se cuvine să citim Psalmii: cu conștiința că prin ei grăiește Iisus Hristos, și rostindu-i ne unim cu El în rugăciunea Sa adresată Tatălui, dar și realizând că toate marile atitudini lăuntrice pe care Hristos Și le-a însușit – cererea încrezătoare, renunțarea, complacerea în voința divină, părăsirea, durerea și singurătatea, mulțumirea și lauda – le retrăiește întru noi. Iar faptul că aceste minunate rugăciuni au fost rostite cândva de El însuși, ar trebui să fie încă un îndemn pentru a citi Psalmii, căci ce poate fi mai minunat decât să rostești cuvintele pe care Fiul lui Dumnezeu le-a rostit. Acestea sunt cuvintele ale vieții veșnice (cf. In. 6, 68).

Nu poți ști niciodată!

- pentru o abordare unitară a vieții -

*Eu zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri.
(Mt 5, 44)*

Pr. Dan Popovici

Leea ce ne cere Iisus sfidează și scandalizează logica pământeană. Îți iubești tatăl, dar să-l iubești pe cel ce ți-a scuipat în față tatăl? Îți iubești sora, dar să-l iubești pe cel ce a violat-o? Îți iubești compatrioții, dar să iubești pe trădătorii, pe vânzătorii de țară, pe vrăjmașii neamului tău? În logica mundană acest lucru e imposibil, dar e realizabil în logica celestă, căci fiecare dintre acești vrăjmași are un înger păzitor care plânge pentru el și-l iubește necondiționat, oricât de decăzut ar fi. În logica timpului iubirea de vrăjmași nu se poate împlini, căci acești vrăjmași ne fură timpul, ne fac multe clipe din viață extrem de amare. Doar în logica veșniciei poți să-ți iubești vrăjmașii, căci veșnicia nu pot să-ți o fure. Sfântul Isaac Sirianul afirmă că „nu pot dobândi iubirea de oameni cei ce iubesc lumea aceasta”. Dacă iubești lumea aceasta, spațiul și timpul, nu-ți vei putea iubi vrăjmașii. Dacă ești atașat de această lume, nu-ți vei putea iubi vrăjmașii. Dacă ești atașat de tine însuși, de omul tău cel vechi, nu-ți vei putea iubi vrăjmașii, căci, de fapt, aceștia sunt vrăjmașii omului tău cel vechi și prietenii omului tău cel nou. Vrăjmașii te ajută să-l omori pe omul tău cel vechi și să-l faci să se nască pe cel nou. În logica omului cel vechi există prietenii și vrăjmași. În logica omului nou există doar prietenii. Iisus, Omul cel Nou, i se adresează lui Iuda în Grădina Ghetsimani, când acesta sosise aici cu oaste pentru a-l prinde și duce la arhieriei, cu cuvintele: „Prietenule, pentru ce ai venit?”² Logica omului vechi este dualistă, logica omului nou este unitară. La oamenii duhovnicești nu mai funcționează principiul acțiunii și reacțiunii, ci doar principiul acțiunii. Omul duhovnicesc nu răspunde cu aceeași monedă. Când primește o palmă întoarce celălalt obraz. Îi dă și cămașa celui ce i-a smuls haina. Nu răspunde la ură cu ură, ci cu iubire. Nu răspunde la rău cu rău, ci cu bine. Sfinții, oamenii cei noi, au trăit în această logică unitară, au avut această abordare unitară a vieții care, de altfel, i-a

¹ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*, Editura Deisis, Sibiu, 2003, p. 54.

² Părintele Nicolae Steinhardt comentează astfel întâmplarea: „Și cum i se adresează Acesta lui Iuda, pe care-l știe doar cine e și de ce a venit? Prietenule, îi spune. Acest prietenule mi se pare mai cutremurător decât chiar interzicerea folosirii sabiei și decât vindecarea urechii lui Malhus. Exprimă ceea ce la noi, oamenii, se numește înalt rafinament al stăpânirii de sine în prezența primejdiei - virtute supremă cerută samuraiului. Poate că vorbe pășnice (nu scoateți sabia) și fapte milostivnice (tămăduirea rănilor) să le fi putut găsi și face și un sfânt. Dar prietenule implică o măreție și o liniște care, numai venind din partea divinității, nu dau impresia de irealitate” (N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Editura Mănăstirii Rohia, Rohia, 2005, p. 134). Totuși, din punctul meu de vedere, sfinții rostand un astfel de cuvânt nu par deloc falși. După Sfântul Siluan Athonitul iubirea vrăjmașilor e marca autenticității unui creștin (Sfântul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Editura Deisis, Sibiu, 2001, p. 32).

transformat. Presupunând că-ți iubești prietenii, dacă-ți iubești și vrăjmașii ai această abordare unitară. Doar iubești.

Se spune că un sfânt trebuia să ajungă pe jos de la Damasc la Edesa. Înainte de a pleca din Damasc, un prieten i-a dăruit câțiva pumni de grâu, cu care avea să se hrănească pe drum. Când a ajuns la Edesa și a scos ultimele boabe din traistă, a găsit și câteva furnici. - Ah ! a exclamat el. *Din nebăgare de seamă, când am luat grâul, am luat și furnicile. Le-am smuls din casa lor și din sânul familiei. Asta nu se poate. Și a făcut cale-ntoarsă ca să ducă furnicile înapoi la Damasc.*

Sfântul Isaac Sirianul ar înțelege perfect un astfel de comportament. Pentru el o inimă plină de milă înseamnă arderea acesteia „pentru toată zidirea, pentru oameni, pentru păsări, pentru dobitoace, pentru draci și pentru toată făptura”... Iar semnul celor ce au ajuns la desăvârșire este acesta: de vor fi predați de zece ori pe zi arderii pentru dragostea oamenilor, nu se vor sătura de ei”⁴.

Cum ar mai putea fi un astfel de om tulburat de ceva sau de cineva? Maica Gavriila Papaianis îndemna: „Iubește așa cum iubește El, pe oricine și orice. Atunci orice moment va fi umplut cu bucurie, pace, iubire, binecuvântare”⁵. Un om care trăiește astfel nu are nevoie de respect, de iubire, de atenție, de lauda sau ascultarea celorlalți. Un izvor care împrăștie din abundentă apă proaspătă, cum ar tânji ca cineva să toarne apă în el? Un om care revarsă mereu iubire, cum ar avea nevoie de iubirea cuiva? Așa cum untrandafir, o privighetoare nu cere ceva în schimbul parfumului sau al cântecului, așa e omul care iubește pe oricine. Acesta e un om cu adevărat liber. El nu ține nici ca cei mai mici decât el să-l asculte. În *Pateric* citim despre un avvă pe nume Roman care nu s-a supărat niciodată pe ucenicii săi. Cum a reușit aceasta a destăinuit-o când era aproape de sfârșit și ucenicii s-au adunat împrejurul său și l-au întrebat: „Cum trebuie să ne rânduim mai departe?”. Bătrânul le-a zis: „Nu știu să fi spus vreunua dintre voi un lucru mai înainte de a-mi fi pus în gând să nu mă mândri dacă acela nu face ce i-am spus să facă. Așa am trăit tot timpul pașnic și în bună înțelegere”⁶. Într-o mănăstire pentru că viețuitorii de acolo nu se purtau la fel cu novicii și cu bătrânii, starețul a atârnat de gâtul unui nou venit o plăcuță pe care scria: „Eu sunt începător, nu mă luați în seamă, orice aș zice sau aș face”⁷. Nu după mult timp călugării de acolo și-au schimbat radical atitudinea față de începători. De fapt, aceeași atitudine ar trebui să o avem și noi față de toți. Să ne imaginăm pe ceilalți cu această plăcuță de gât: „Nu mă luați în seamă, orice aș zice sau aș face”. Atunci n-am mai cunoaște niciodată supărarea. Pe o treaptă superioară, Prințul Ghica, își amintesc cei ce au trăit împreună cu el în temnițele comuniste, saluta primul pe toți, indiferent de vârstă, de clasă socială, de nivel spiritual. Era un om ce putea trata la fel pe sărac și bogat, pe cerșetor și pe rege, pe păcătos și pe virtuos. Același respect acordat tuturor. Se povestește că într-o mănăstire din Orientul Îndepărtat trăia un călugăr care nu avea nici carismă, nici cine știe ce calități care să-l evidențieze. Era sârguincios, scrupulos și îndatoritor. Nici prea inteligent nu era, nu strălucea în controversele rituale sau dogmatice. Stătea la locul lui, ultimul, își vedea de treburile menajere, mătura, tăia lemne, se făcea folositor. Toți țineau mult la el. Călugărul avea o singură manie puțin cam agasantă. De fiecare dată când întâlnea pe cineva, rostea gashho, acel salut în care se împreunează mâinile în dreptul feței, însemnând respect profund. Mai treacă-meargă când era vorba de mai marii mănăstirii, de cei în vârstă, respectați de toți, dar el adresa gashho și novicilor, servitorilor, vagabonzilor, oricui. Numai pe măgarul mănăstirii nu-l salutase astfel! Acest călugăr a căzut în mâna bandiților pe când se afla într-o călătorie pentru treburile mănăstirii. - Călugăre! Dă-ne punga că altfel îți tăiem gâtul! / - Stăpâne, a răspuns călugărul umil, am la mine doar o scrisoare, pe care trebuie să o duc la mănăstirea din Edo. Apoi le-a adresat gashho bandiților, înclinându-se până la pământ. - De ce ne adresezi acest salut? s-a răstit șeful bandiților, dezorientat. Îți bați joc de noi? / - O, nu, Stăpâne, a răspuns călugărul pe un ton convingător. Voi sunteți niște iluminați, niște mari sfinți... Tălharii i-au administrat o bătuță bună cu bastonul, strigându-i: / - Ține! Să-ți fie învoățătură de minte să mai răzi de oameni! Dar i-au lăsat viața. Călugărul umil a fugit și, în timp ce fugea, repeta: - Trebuie să vă respect, căci puteți să deveniți niște mari sfinți!

Să poți să-i vezi pe toți sfinți! Sau măcar să arăți același respect tuturor. În *Pateric* se relatează despre avva Ioan Persanul că, într-o zi, au dat hoții peste dânsul. El a luat un lighean și i-a rugat să-l lase să le spele picioarele. Hoții s-au rușinat și s-au pocăit⁸.

(continuare în numărul următor)

³ *Filocalia*, vol. X, Editura Humanitas, București, 2008, p. 353.

⁴ *Ibidem*, p. 354.

⁵ Nun Gavriila, *Mother Gavriila, The Ascetic of love*, 3rd Edition, 2006, Series Talanto, p. 409.

⁶ *Pateric*, "Romano". Am utilizat pentru trimiterea la apotegezmele din *Pateric* ediția de la Editura Polirom, Iași, 2005.

⁷ Invers, la intrarea în mănăstire un novice a primit canon de la bătrânul său ca orice i se întâmplă să spună: „Asta e pentru a mă proba”.

⁸ *Pateric*, "Ioan Persanul" 3.

Protopopul Grigore Pletosu și renașterea Ortodoxiei în Sângeorz-Băi după 1 decembrie 1918

Alexandru Dărăban

Protopopul Grigore Pletosu este o figură marcantă atât a vieții bisericești transilvănene, cât și a celei culturale. El este ctitorul sediului Protopopiatului Bistrița și al Bisericii „Sfinții Trei Ierarhi”, în curtea căreia este și înmormântat. Născut la 9 iunie 1848, în localitatea Chintelnic, județul Bistrița-Năsăud, protopopul Grigore Pletosu a trecut la cele veșnice la 4 noiembrie 1934, în Bistrița. A studiat la Institutul Teologic din Sibiu și la Facultățile de Filosofie ale Universităților din Leipzig și Budapesta. A fost ales protopop al Bistriței în 1909. De asemenea, a fost profesor de română, filosofie și religie și a predat primului Patriarh al României Miron Cristea, Mitropolitului Nicolae Bălan și poetului George Coșbuc.

În rândurile ce urmează voi încerca să scot în evidență implicarea protopopului Pletosu în ceea ce privește renașterea ortodoxiei în partea superioară a Văii Someșului Mare (ne referim la satele Nepos, Feldru, Sângeorz-Băi, Maieru, Anieș, Rodna, Șanț și Valea Mare), precum și întreaga Valea Ilvelor (Ilva-Mică, Leșu, Poiana-Ilvei, Măgura-Ilvei, Ilva-Mare și Lunca-Ilvei). Centrul de renaștere a fost Sângeorz-Băi, avându-l în centrul atenției pe ieromonahul athonit Ioachim (Ioan, numele de botez) Bâznog, fiu al acestei comune. Trebuie să reamintim faptul că pe aceste meleaguri, după unirea cu Biserica Romei, nu mai exista nicio parohie ortodoxă, dar nici a vreunui preot ortodox.

Reîntors în satul natal, ieromonahul Ioachim Bâznog a început a face demersurile necesare pentru reînființarea parohiei ortodoxe, dar și construirea unei noi biserici. A cumpărat, mai întâi, un teren în zona Băilor, dar nu va fi lăsat de autoritățile locale (administrative și bisericești greco-catolice). Văzând piedicile ce i se pun, s-a hotărât să construiască biserica pe pământul moștenit de la părinții lui, undeva în partea de dincolo de Someșul Mare, actuala stradă a Cerbului. Înștiințează despre acest lucru forurile superioare bisericești ortodoxe (Consistoriul de la Cluj și Protopopiatul Bistrița), dar și cele administrative centrale de la București (Ministerul Cultelor și cel de Interne).

Administrația locală sângeorzană se sesizează despre ceea ce intenționa călugărul să facă, se întrunesc într-o ședință, în urma căreia se hotărăsc să trimită un memoriu Episcopiei Ortodoxe din Cluj, precum și autorităților județene, în care se menționau, printre altele, următoarele:

- „- acest călugăr mișcă totul ca să ridice și să formeze în comună o parohie și biserică ortodoxă;
- că trăiește în concubinaj cu o femeie și că are copii cu ea;
- nu este de folos două biserici românești într-un sat;
- acest călugăr a fost acuzat cu negoț cu fete furnizate turcilor;
- îi lipsesc elementele culturii și învățaturii;
- nu-i va fi îngăduit să fie alt preot românesc;
- este dușmanul legii creștine, dușmanul neamului românesc...”².

În urma celor sesizate, Consistoriul Episcopal de la Cluj îl delegă pe protopopul ortodox de Bistrița, Grigore Pletosu, pentru a se deplasa la fața locului și a verifica cele reclamate de Primăria comunei Sângeorzul Român. Acesta întreprinde o anchetă în 20 noiembrie 1921, raportând următoarele:

1. Am citat la Oficiul reprezentanței comunale pe ieromonahul Ioachim Bâznog; aici i s-au citit acuzele cuprinse în procesul-verbal a reprezentanței din Sângeorz, apoi i s-a făcut interogatoriul și i s-a luat fasiunea verbală la toate punctele. Am citat și pe propunătorul în reprezentanța comunei, Maxim Siminic, dar acela nu s-a prezentat. Am mai luat informații și din alte părți și am ajuns la concluzia că toată chestia este pusă la cale din partea celor doi preoți greco-catolici din Sângeorz, prin secretarul comunal pe tema și de frica prozelitismului. Greco-catolicii precum sunt ei peste tot și, cu deosebire netoleranți față de tot ce este ortodox, nu pot suferi ca prin comunele lor să se clădească biserici, nici chiar private, cum e și cazul chestiunii. Și cum ieromonahul Bâznog este născut în Sângeorz, așa au crezut să împiedice ca el să-și poată ridica un paraclis pentru trebuință.

¹ Este adevărat că a crescut cinci copii, ducând și o susținută muncă de filantropie, în condițiile vremurilor de atunci. A fost ajutat în această muncă de maica Olimpiada (fostă Nazaria) Salvan, originară din satul Nepos, tunsă în monahism la Mănăstirea Agapia. Ca „recunoștință”, doi dintre copii îi vor intenta proces în anul 1942 pentru a dobândi așa-zisa avere a călugărului. Alți doi dintre copii vor dobândi în timpul regimului comunist, în anul 1958, casa aferentă terenului din Băi, care era în patrimoniul Episcopiei, cu mijloace neclare, deoarece unul dintre ei era un comunist înfocat (din tezaurul oral al credincioșilor sângeorzeni care păstrează și astăzi în memoria lor aceste fapte).

² Alexandru Dărăban, *Ieromonahul Ioachim Bâznog din Sângeorz-Băi*, Bistrița, Editura Charmides, 2009, pp. 41-44; Arhiva Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (A.A.V.F.C.), Adresa Primăriei din Sângeorzul Român către Episcopia Ortodoxă din Cluj cu nr. 128/1921. A se vedea și Alexandru Dărăban, *Ieromonahii Antonie și Ioachim Bâznog*, Brăila, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2013, pp. 114-119.

Așa, în această latură a chestiunii, el este nevinovat și inofensiv, prozelitism nu face căci are teren în Sângeorz, unde greco-catolicii nu sunt dintre cei mai evlavioși.

2. În ceea ce privește vinovăția sa sub raportul traiului său și sunt cu o anume femeie care are copii și sunt născuți în diferite locuri, Veneratul Consistoriu va dicta și-i va impune inducerea în matricole a copiilor născuți pe numele femeii „Salvan”.

3. Învinuirea ce i se face că ar fi furnizat de prin satele de pe Someș fete pentru turci nu s-a putut dovedi. Lucrul se reduce că el le-a îndrumat să meargă la mănăstiri; două-trei au fost, care însă pe urmă s-au reîntors acasă.

4. Autorizație pentru niciun lucru administrativ n-a primit și nu are de la nimeni, decât a primit voia și concesiunea ca să-și poată ridica biserica primită pomană de la parohia Cușma

Camil Ressu (1880-1962), Peisaj transilvănean

(lângă Bistrița, s.n.) pe locul său propriu pentru trebuințele sale și ale fratelui său, preot în parohia Săcel, în Marmăția (azi, în județul Maramureș). În schimb, el a cumpărat în Sângeorz, la Băi, o casă și terenul aferent, pentru trebuințele clerului ce ar avea nevoie de băi (de tratament).

Pe temeiul acestora propun reprezentanței din Sângeorzul Român să se rescrie că ieromonahul Ioachim Bâznog, născut în Sângeorzul Român nu are din partea autorităților bi-

sericești nicio autorizație administrativă bisericească ori pastorală; biserica ce-și ridică pe spesele sale este concesiionată ca paraclis privat. El, însă, fie că va fi citat înaintea Consistoriului, fie pe calea oficiului protopopesesc să fie îndrumat la o viață corespunzătoare.

Bistrița, 20 noiembrie 1921³.

Datorită stăruinței ieromonahului, Veneratul Consistoriu îi răspunde afirmativ, însărcinând oficiul protopopesesc cu recomandarea Î.P.S Episcop Nicolae Ivan ca „să i se facă hârtiile pentru biserică”⁴.

³ Ibidem, Document 255/01.1921.

⁴ Ibidem, Document 79/1922, Răspuns cu nr. 537/25.02.1922.

Oameni de-a lungul timpului, iubitori de Hristos

Pr. Grigore Linul

În anul 2013 după aproape cinci ani de pastorație în Parohia Chintelnic, Protopopiatul Bistrița, un sat din moși-stămoși ortodox, am descoperit în biblioteca parohială, pe care am numit-o sugestiv „Grigore Pletosu”¹, două Diplome de recunoștință datând din anul 1939, datorite unor credincioși din Chintelnic ce locuiau în America. Aceștia erau Ioan Pop din Watertown și Gheorghe Cioban din Cleveland-Ohio, cinstiți pentru „prețiosul sprijin moral și material pe care l-au dat bisericii din parohia Chintelnic”². Propunerea pentru acordarea acestor prețioase diplome a fost făcută atât de parohul de atunci al Chintelnicului, Valer Căndea (Propunerea cu nr. 42/1939), cât și de protopopul Bistriței Victor Mureșan (Propunerea cu nr. 330/1939).

Ispitit fiind și neîmpotrindu-mă, m-am întrebat atunci cu ce au contribuit acești vrednici pomeniți pentru biserică obârșiei lor. Răspunsul a venit nu după mult timp, atunci când am găsit în *Renașterea* numărul 8/1935 o „Mulțumită publică”, prin care Consiliul parohial din Chintelnic aduce „vii mulțumiri generoșilor creștini care, în urma stăruinței preotului Valer Căndea, au făcut danii bisericii”³ în anul 1934. În mod deosebit se mulțumește vrednicilor credincioși din America care n-au uitat de sat și de biserică și care și-au adus aportul la zidirea casei parohiale dar și la dotarea bisericii cu cele necesare slujirii. Astfel familia vrednicului Ioan Pop din Watertown a inițiat o colecție care a adunat suma de 13000 lei, din care 4000 au fost donați de dânsul. Aceiași vrednică familie a mai donat suma de 6000 lei, dar și un clopot în valoare de 34000 lei.⁴

¹ Preot, protopop al Bistriței, născut la Chintelnic la data de 9 iunie 1848. A fost întâiul dascăl de Limba și literatura română al poetului George Coșbuc, profesor ilustru al Mitropolitului Nicolae Bălan și al Patriarhului Elie Miron Cristea.

² Arhiva Parohiei Ortodoxe Chintelnic, *Documente* din anul 1939.

³ *Renașterea*, anul XIII, nr.8/1935, p.3.

⁴ Ibidem.

Printre familiile iubitoare de Hristos se numără și cea a credinciosului Petru Sebastian din Columbus – Ohio, care a inițiat o colecție de 10550 lei, precum și un rând de odăjdii în valoare de 5880 lei, dar și familia vrednicului George Cioban din Cleveland-Ohio care prin colecta inițiată a adunat suma de 10000 lei⁵. Donațiile în natură, din America, erau în valoare de 39880 lei, iar donațiile în bani erau de 43550 lei. În total 83430⁶.

Cercetând documentele de după 1935 din Arhivele Statului Direcția Județeană Bistrița-Năsăud, Fond Oficiul Parohial Ortodox Chintelnic și Protopopiatul Ortodox Român Bistrița am descoperit faptul că vrednicii credincioși din America (în special familiile Pop și Cioban) au sprijinit în continuare în decursul anilor ce au urmat Parohia Chintelnic, drept urmare vrednici sunt de recunoștință.

Nu au fost puțini iubitorii de Hristos nici din parohie și chiar cei răspândiți în întreaga țară care au făcut donații Oficiului Parohial Ortodox Chintelnic atât în natură cât și în bani. Astfel în anul 1934 în natură sunt pomeniți următorii vrednici credincioși: domnul profesor Augustin Pletosu împreună cu soția din București un Chivot de argint în valoare de 3000 lei; credincioșii din București în frunte cu Ioan Căilean, Ioan Țiboacă, Ioan Lăpușan, Grigore Șuteu, Alexandru Budușan, Ioan Mureșan și Măriuca Coșarcă o strană pentru cântăreți, 40 de jilțuri, 2 iconostase pentru prăznicare, o masă pentru jerfe și un stativ pentru sfejnice în valoare de 9678 lei; d-l Ioan Rațiu bijutier și d-na din Cluj o copie de argint în valoare de 1000lei; d-l Vasile Rotar împreună cu soția Maria un rând complet de odăjdii în valoare de 4200 lei; credincioșii din filia Podirei un candelabru de alamă în valoare de 9350 lei; d-l Ioan Munte detectiv și soția din Brașov o proscomidie în valoare de 500 lei; d-l Mihail Drăgan, plutonier major și soția din Cluj 6 icoane în valoare de 600 lei; familia Breșfelean Mihăilă și Maria un Octoih legat în pânză în valoare de 200 lei; domnișoara învățătoare Rozalia Maier două perdele la ușile împărătești și două acoperăminte pe iconostase în valoare de 500 lei; d-l șef de gară Romul Teodorescu și soția 3 șervețele pentru Potir în valoare de 200 lei; domnișoara Ana Baba un acoperământ la Proscomidie în valoare de 300 lei; d-l acar Ioan Tinca și soția o tavă pentru anaforă în valoare de 100 lei; d-l Grigore Feldrean și soția Raveca o

față de masă pentru Prestol în valoare de 500 lei; familia Rotar Ioan și Florentina o față de masă pentru Prestol în valoare de 300 lei; familia Sebastian Nicu și Cristina o față de masă pentru masa prinoaselor în valoare de 300 lei.⁷

Pe lângă donațiile în natură în anul 1934 importante sunt și cele în bani. În fruntea donatorilor din țară s-a aflat vrednicul de pomenire părintele paroh de atunci Valer Căndea, om cu frică de Dumnezeu și dragoste față de aproapele. Acesta a donat bisericii suma de 720 lei, bani din care s-a cumpărat o strană pentru cântăreți care există și astăzi.⁸ Pe lângă părintele paroh sunt amintiți următorii donatori: d-l Vasile Țimbulescu din București 500 lei; cantorul Ștefan Baba 250 lei; d-l funcționar Valer Moldovan din Bistrița 200 lei; văduva Domnița Rotar 100 lei; văduva Maria Dan 100 lei; văduva Iuliana Pop 100 lei; Lenica Breșfelean 100 lei; d-na Raveca Mărișă 50 lei; Raveca Pop 50 lei; mai mulți credincioși 338 lei. Donațiile în natură, din țară, erau în valoare de 30728 lei, iar donațiile în bani erau de 2508 lei. În total 33236. Așadar, donațiile din țară erau în sumă de 33236 lei, iar cele din America erau de 83430 lei. În total, 116666 lei⁹.

Una din cererile de la Ectenia întreită pe care o auzim la fiecare Sfântă Liturghie este cea în care preotul liturghisitor se roagă lui Dumnezeu „pentru cei ce aduc daruri și fac bine...” bisericii.¹⁰ Dovadă că binefăcătorii de peste veacuri nu sunt uitați. Rugăm pe Dumnezeu cel milostiv, să primească jertfa... înaintea Tronului mării Sale și ca un îndurat și iubitor de oameni binefacerea dreptcredincioșilor Săi fii spre bine s-o întorcă, plinindu-le toate cererile spre mântuirea sufletului, spre înălțarea neamului și spre slava sfintei noastre Biserici”¹¹.

<< Pomeniște Doamne, pe cei ce aduc daruri și fac bine în sfintele Tale biserici și își aduc aminte de cei săraci și trimite peste noi toți milele Tale >> (Rugăciune din cadrul Sfintei Liturghii).

⁷ Ibidem.

⁸ Pr. Grigore Linul, *Parohia Ortodoxă Română Chintelnic, în Protopopiatul Ortodox Român Bistrița Monografie-Album*, coordonator Pr. Protopop Alexandru Vidican, Ed. Karuna, Bistrița, 2011, p.79.

⁹ Tabel nr.3, cu total donații în anul 1934. Sursa: Arhiva Parohiei Ortodoxe Chintelnic, Registrul de venituri și cheltuieli pe anul 1934; *Renașterea*, anul XIII, nr.8/1935, p.3.

¹⁰ *Liturghier*, Ed. I.B.M.O., București, 2012, p.151.

¹¹ Arhiva Parohiei Ortodoxe Chintelnic, *Documente* din anul 1939 (Text din Diploma de recunoștință).

Credința unui mare bariton

Mircea Gelu Buta

Este mai mult decât anevoios să constăți ori să stabilești gradul de credință în Dumnezeu, respectiv de legătură cu Biserica, al unei personalități culturale, artistice ori științifice, consultând cărțile, studiile ori articolele care i-au fost consacrate în cei 41 de ani de regim comunist ateu. Credința în Dumnezeu era pe atunci un subiect trecut sub tăcere, iar unele mărturii lipsite de echivoc, precum cele furnizate de scriitorul Dinu Pillat despre poetul Ion Barbu, sunt rare și provin mai ales din perioada de liberalizare culturală de la sfârșitul anilor '60 ai secolului trecut. De altfel, muzicologul și publicistul francez Bernard Gavoty a povestit public, textul fiind tradus și difuzat la Radio Europa Liberă de către Virgil Ierunca în urmă cu trei decenii, cât de mult au insistat culturnicii regimului din țara noastră, care vroiau să-i tipărească în versiune românească volumul *Amintirile lui George Enescu*, ca autorul să renunțe la pasajele privind ferma credință în Dumnezeu a marelui compozitor. Întrucât Bernard Gavoty a refuzat orice tocmeală, până la urmă autoritățile s-au resemnat, respectând integritatea textului.

Mariei Tănase, exponentă reprezentativă a etosului și etnosului românesc, i-au fost consacrate în timpul defunctului regim comunist două lucrări cu caracter monografic¹, una fiind scrisă de fruntașul liberal, trecut prin închisorile cu deținuți politici, Petre D. Ghiață, (scriitor subtil, autor al volumului de aforisme *Arta politică*) avându-l coautor simbolic pe soțul cântăreței, Clery Sachelarie, fost moșier. Raportul Mariei Tănase cu divinitatea și Creatorul nostru este eludat în această carte apărută în urmă cu aproape 50 de ani, ca și în volumul celălalt, meritoriu sub multe aspecte, semnat de Maria Roșca.

La sfârșitul anilor '90, publicistul Gaby Michailescu, impresar profesionist, prețuit în lumea actorilor, care, așa cum mărturisește, a organizat 42 de turnee ale Mariei Tănase în perioada 1944-1960, a publicat un volum, reeditat recent la Editura Eikon din Cluj-Napoca, *Maria cea fără de moarte*². Cartea aduce multe date și mărturii, parte dintre ele inedite, legate de viața și mentalitatea Mariei Tănase. Impresarul Gaby Michailescu, așa cum arată în acest volum, a trecut pe la Canal, apoi pe la Cavnic, pentru ca la începutul anilor '60 să ajungă și la închisoarea de deținuți politici Periprava de pe brațul dunărean Chilia.

Gaby Michailescu aduce mărturii indirecte ale credinței Mariei Tănase în Dumnezeu, începând cu limbajul cântăreței care nu pregeta să-i ureze: „Să te ție Dumnezeu, coană Constanța, bună cum ești cu toată lumea!”³ unei activiste ajunsă ministru al Culturii, Constanța Crăciun, care o prețuia pe marea interpretă și care n-a pregetat s-o sprijine în nu puține împrejurări. O scenă elocventă din volum este aceea în care, spune autorul: „A botezat, împreună cu mine, fetița altei Mițe – subreta ei –, dând năvală într-o iarnă peste părintele Dron, într-o biserică de lângă fostul Minister de Război. Era un ger cumplit. Noi, lefteri. Ea avea la ea 22 de lei, eu, în subordine, 14 lei. Ce să mai pretindă prelatul celebrei cântărețe înmărmurită în fața cristelniței cu pruncul în brațe?... L-a dat baldăbâc în apa Iordanului. Și Maria l-a scos învinețit, purtându-l până acasă – în strada Brezoianu 18, etaj 6 – împăturit în cunoscuta-i scurteică verde. (...) Fata e bine merci; a învățat carte; și nu are de unde ști că tristețea nașei – de a nu avea copii – a rămas încrustată pe buza cristelniței din biserică ce nu mai există...”⁴. Biserica aceea, construită la sfârșitul secolului al XVIII-lea, aflată tot pe strada Brezoianu din București, a fost demolată în anul 1959, împreună cu numeroase alte clădiri, pentru ca pe locurile lor să se înalțe Sala Palatului, destinată desfășurării congreselor Partidului Muncitoresc Român, și blocurile de locuințe din jurul ei⁵.

Desigur, o expresie a credinței în Dumnezeu, la orice creștin, este generozitatea, iar Maria Tănase a depășit recor-

durile dărnicii. Datorită cărții fostului ei impresar aflăm că „i-a trimis lemne lui Arghezi într-o iarnă cumplită”, probabil într-una de la începutul anilor '50, când marele poet era lipsit de drept de semnătură și, implicit, de orice venituri⁶, sau că, prietenă cu fiicele lui Gala Galaction, „...i-a adus în dar Părintelui Gala un fotoliu în care cucernicul prelat și-a petrecut ultimii ani de viață”⁷.

Alături de aceste mărturii pe care le-am putea numi indirecte sau implicite ale credinței mării cântărețe, Gaby

Baritonul Petre Ștefănescu Goangă (1902-1973)

Michailescu scoate la lumină credința neștrămutată în Dumnezeu și în Biserica Ortodoxă a unui prieten foarte apropiat al Mariei Tănase, și el artist celebru, baritonul Petre Ștefănescu Goangă.

Născut la Brăila, Petre Ștefănescu Goangă (1902-1973) a făcut studii la Paris, a cântat în peste șazeci de opere, urcând pe mari scene de opere europene și a fost profesor la Conservator. Fratele său a fost rector al Universității din Cluj și victimă a unui atentat legionar din care a scăpat cu viață. Într-un pasaj referitor la unul dintre turnee – Maria Tănase și Petre Ștefănescu Goangă au făcut multe turnee împreună –, Gaby Michailescu scrie: „Ajungem la Târgu-Jiu fără Goangă. E drept că îmi spusese de la București că, fiind duminică, s-ar putea să fie chemat la Timișoara, să cânte la un concert religios în Catedrala orașului – cu Dinu Bădescu, Arta Florescu, Vera Rudeanu și Alex Savagian – patronat de mitropolitul Lazarescu, față bisericească nobilă și evoluată...// Am mai spus-o: marele bariton fiind foarte credincios, era familiar cu toți înalții prelați, în frunte cu Justinian Marina”⁸.

Gaby Michailescu nu își datează întotdeauna amintirile. Episodul pomenit mai sus trebuie să se fi petrecut la sfârșitul anilor '50, întrucât pentru atitudinile sale neagreate de regim și pentru inițiative în care se vor fi numărat și acele concerte de muzică sacră susținute în Catedrala din Timișoara, mitropolitul Vasile Lazarescu va fi depus din treaptă în anul 1961. Și mai trebuie reținut acest pasaj din carte: „Justinian Marina s-a îngrijit și s-a aplecat cu mărinimie nu numai pe viața oamenilor, ci și pe lăcașurile de cult, pe unele refăcându-le din temelii”⁹. Spre deosebire de majoritatea intelectualilor și artiștilor din epocă, pentru care Justinian era un „sovrom-patriarh” sau „patriarhul roșu”, Petre Ștefănescu Goangă, artist liric îmbisericit, probabil și Arta Florescu ori Dinu Bădescu, avea o altă percepție asupra Întâistătorului Bisericii noastre și-a altor ierarhi, de altfel, percepție conformă cu realitatea.

Reținut de Securitate, în dialogul purtat cu un ofițer, la închisoarea Uranus, Gaby Michailescu redă și acest episod:

„– A!... ești și religios?... ”

– Ca și Goangă. El este chiar habotnic. De altfel, în biserică

românească de la Paris i-a descoperit strălucirea vocii George Enescu, auzindu-l cântând «Tatăl nostru» într-o sfântă zi de duminică! La drum, cu mine, nu e biserică ce-i iese în cale fără să o învoăluie cu semnul divin al crucilor, iar noaptea, la hotel, reve-niți de la restaurant după concert, înainte de culcare, să-și completeze rugăciunea de noapte, nu numai cu evlavia altor transfigurare cruci, ci și cu numeroase mătăanii, îngenunchiate, la greutatea lui, cu sacră credință!”¹⁰.

După lectura scenei în care viitorul bariton Petre Ștefănescu Goangă spunea „Tatăl nostru” transpus pe muzică în biserică română din Paris, mi-am amintit de un episod aproape identic redat de Dan Ciachir în volumul său de evocări *Când moare o epocă*: „În 1986, adică pe vremea când puține persoane publice mergeau la biserică, luasem obiceiul să mă duc duminica și de sărbători, pentru o vreme, la biserică Schitu Măgureanu, aflată în dealul străzii omonime, la limita de nord a Cișmigiului.(...) Într-una din duminici, când credincioșii au îngenuncheat pentru a spune «Tatăl nostru», am auzit un glas puternic, apăsător, bărbătesc, rostind cu evlavie cuvintele Rugăciunii domnești...// Era basul Nicolae Secăreanu, a cărui figură masivă, impunătoare, îmi rămăsese în memorie de când, adolescent, îl văzusem în filmul «Răscoala», în rolul bătrânului boier Iuga. Mai târziu îl auzisem interpretându-l pe Boris Godunov. Acum, așezat în genunchi, cu palmele împreunate, scanda cuvintele rugăciunii. A fost una din cele mai copleșitoare scene de evlavie la care am asistat”¹¹.

¹⁰ *Ibidem*, p. 207.

¹¹ Dan Ciachir, *Când moare o epocă*, ediția a patra revăzută, Editura Timpul, Iași, 2008, pp. 69-70.

Ce este frumosul?

Ciupe Adela-Maria

Într-o lume atât de agitată, de egoistă, de individualistă și plină de ego, noi ne întrebăm ce este frumosul. Oare se poate vorbi despre așa ceva? Da, se poate, pentru că Dumnezeu pe toate le-a făcut bune foarte. El a lăsat natura, viețuitoarele și toate creaturile cu un scop pe acest pământ. Asta înseamnă că, într-un început, toate erau într-o bună rânduire. Însă, acum, eu îmi pun întrebarea: Dacă tot ce ne înconjoară este frumos, atunci cum ar putea fi Cel care le-a creat? Prin urmare, Dumnezeu, Creatorul tuturor este mai presus de orice frumusețe. El este frumosul absolut. Dumnezeu este iubire, este bun și adevărat. Tot ceea ce este bun și adevărat este frumos.

Dacă ar fi să dau o definiție termenului „frumos” aș începe prin a spune că frumosul este ceva ce ține de planul estetic. Însă, frumosul nu poate fi definit doar din această perspectivă. Frumosul este armonia tuturor lucrurilor, este o perfectă conlucrare cu Dumnezeu, este buna înțelegere a oamenilor.

Eu aș pune frumosul în legătură cu fericirea. Așadar, fericirea este mai mult decât starea de bine dată atunci când ne sunt împlinite unele poftes sau nevoi trupești. Adevărata fericire, adevăratul frumos nu răsare, nu crește și nu rodește decât din și în iubire. De aceea, când întrebăm pe cineva dacă este fericit, această întrebare ar trebui legată de împărtășirea unei iubiri. Prin urmare, dorim să aflăm dacă iubirea a ajuns la o întâlnire împlinită.

La fel se întâmplă și cu relațiile dintre oameni. Fiecare dintre noi ar trebui să caute frumusețea interioară a celuiilalt, a aproapei. În momentul în care vom încerca să căutăm și, în final, să găsim frumusețea sufletească a fiecăruia, atunci vom fi cu adevărat fericiți, pentru că frumusețea unui om constă în curățirea sufletului. Noi trebuie să fim conștienți că în fiecare dintre noi sălășluiește Hristos, fiindcă El este atotprezent, este pretutindeni, în orice clipă a vieții noastre. Mai mult, noi trebuie să vedem pe chipul aproapei noastre chipul lui Hristos, iar atunci vom descoperi cu desăvârșire frumusețea aceluia om. Însă, în zilele noastre, majoritatea oamenilor sunt interesați de frumusețea fizică a celuiilalt, în loc să încerce să descopere esența frumuseții, frumusețea adevărată, care emană din adâncul sufletului nostru.

Cu toții dorim să fim fericiți, numai că noi căutăm fericirea oriunde, numai în Dumnezeu nu. Așadar, noi putem deveni fericiți și putem afla ce este frumosul doar în momentul în care ne unim cu Dumnezeu. Frumosul înseamnă iubire, înseamnă dăruire, înseamnă unirea cu Dumnezeu în și prin iubire.

¹ Petre Ghiață, Clery Sachelarie, *Maria Tănase și cântecul românesc*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica Socialistă România, București, 1969; Maria Roșca, *Maria Tănase*, Editura Muzicală, București, 1988.

² Gaby Michailescu, *Maria cea fără de moarte*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013.

³ *Ibidem*, p. 121.

⁴ *Ibidem*, p. 40.

⁵ Constantin Olaru, *Bucureștiul monden – istoria unei prăbușiri*, Editura Paralela 45, 2006.

⁶ Cf. Gaby Michailescu, *op. cit.*, p. 206.

⁷ *Ibidem*, p. 139. În acel fotoliu, marele scriitor l-a primit, în anul 1955, pe tânărul diacon Bartolomeu Anania, viitor Mitropolit al Clujului: „Gala Galaction, îmbrăcat în anterior, zăcea pe un jilț cu spătar înalt, nemișcat ca o statuie de ceară, cu mâinile odihnite pe rezemători și cu ochii deschiși, încremeniți, în care luceau două lumini fixe, neutre, așa cum luminează stelele în spațiul cosmic, fără tremurul văzduhului”; Cf. Valeriu Anania, *Rotonda plopilor aprinși*, Editura Cartea Românească, București, 1983, p. 91.

⁸ Gaby Michailescu, *op. cit.*, p. 111.

⁹ *Ibidem*, p. 113.

Despre Priveghere

Cezar Login

Dreapta credință își găsește întotdeauna expresia în dreapta cinstire. Dar la fel de adevărat este și reversul acestei afirmații: dumnezeieștile slujbe (dreapta cinstire) sunt expresia vie a ortodoxiei, iar atunci când modul de celebrare sau dreapta cinstire dă semne „de oboseală” avem de-a face, în realitate, cu o șubrezire a credinței. În acest sens, părintele Alexander Schmemmann afirma că „de la început, Biserica mărturisește cu tărie că legea credinței (*lex credendi*) și legea rugăciunii (*lex orandi*) sunt nedespărțite și una servește de temelie celeilalte”. Similar, la noi, părintele Ion Bria scria că „noi ne rugăm și celebrăm așa cum credem și mărturisim [...] În cultul ortodox, mărturisirea credinței (*lex credendi*) și exegeza teologică au fost conjugate cu doxologia și contemplația (*lex orandi*)”. Iar această expresie doxologică are două dimensiuni majore: Dumnezeiasca Liturghie și laudele zilnice sau Liturghia timpului.

Marea majoritate a credincioșilor sunt familiarizați cu Liturghia Euharistică. Nu la fel stau lucrurile în privința laudelor zilnice. Din acest motiv vom încerca să explicăm pe scurt, istoric, practic, dar și duhovnicește, Liturghia timpului, adică acele slujbe care sfințesc fiecare moment al zilei și care, într-o mare măsură, ne pregătesc pentru Dumnezeiasca Liturghie. Așa vom putea pătrunde cu mai multă ușurință sensul slujbelor la care luăm parte cu atât de multă plăcere, la care înălțăm rugăciuni către Dumnezeu, slujbe pe care, în egală măsură, trebuie să încercăm să le înțelegem nu doar în ceea ce privește conținutul cântărilor, imnografia, ci și în desfășurarea lor care, alături de imnuri, ne descoperă sensul deplin; într-un cuvânt, să vedem valoarea pastorală și catehetică a Liturghiei timpului. Și, nu în ultimul rând, este vorba de o invitație! O invitație să participăm nu doar la Dumnezeiasca Liturghie, ci și la slujbele care ne pregătesc pentru ea.

Prima slujbă descrisă amănunțit în Liturghierul românesc este Privegherea, care este celebrată sâmbăta seara și în ajunul sărbătorilor. Astăzi, Privegherea include Vecernia Mare, Litia Vecerniei, Binecuvântarea pâinilor, Utrenia, Litia Utreniei și Ceasul I. În Biserica Ortodoxă Română, privegherea se săvârșește cel mai frecvent în mănăstiri și în catedrale, locașuri de cult unde dumnezeieștile slujbe sunt celebrate în toată amploarea lor. Există, însă, și biserici parohiale unde pot fi întâlnite ocazional astfel de celebrări, mai ales în ajunul marilor praznice împărătești.

La origine, privegherile erau gândite să dureze toată noaptea – o priveghere în adevăratul sens al termenului. Astăzi, însă, o astfel de celebrare – cu excepția notabilă a Sfântului Munte – durează aproximativ două-trei ore; deci nu mai este vorba de o slujbă de toată noaptea, ci, în aparență, avem doar un vestigiu al unei privegheri. Și atunci, oare și-au pierdut privegherile actualitatea? Nu! Chiar dacă au o întindere mult mai mică, rămân actuale. Și încercăm să argumentăm răspunsul.

În primul rând, în limba română termenul „tehnic” de priveghere traduce două cuvinte grecești: *agrypnia* și *pannychis*. Primul dintre acești termeni, *agrypnia*, tradus *ad litteram* prin „lipsa somnului”, desemnează o slujbă care se întinde pe toată lungimea nopții și, prin urmare, este o celebrare tipic monastică. Credincioșii mireni, în mod curent, nu își pot lăsa la o parte toate îndatoririle casnice sau legate de familie și să petreacă, cel puțin o dată pe săptămână, o noapte întreagă la biserică. Nici nu pot merge la biserică de șapte ori pe zi. Este o realitate. Așa ceva este posibil doar în mănăstiri. Și nici măcar acolo astăzi slujba de tip *agrypnia* nu mai durează toată noaptea.

Termenul de *pannychis*, însă, deși este tradus tot prin „întreaga noapte”, se referă la o slujbă de tip „catedral”, cântată, solemnă, dinamică, așa cum se săvârșea într-o biserică de oraș, mai precis în catedralele din marile orașe ale lumii vechi, cum este cazul catedralei Sfânta Sofia din Constantinopol, care nu era o mănăstire, ci prototipul bisericilor de mir. În ciuda numelui său, slujba *pannychis* nu dura mai mult de o oră; era o slujbă de seară târzie. Aceasta a dat naștere Pavcerniței și, foarte probabil, părții centrale a Utreniei de azi. Deci, privegherea actuală nu include doar o singură slujbă de seară, ci mai multe.

În al doilea rând, fără a intra în detalii istorice sau tehnice excesive, este necesar să facem o scurtă incursiune în istoria privegherilor. Prima parte, Vecernia, a cărei denumire provine de la cuvântul slavon *vecer*, care înseamnă seară, nu ridică probleme deosebite. Este firesc să fie celebrată după-masa, spre seară, moment în care aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru ziua care a trecut și ne pregătim pentru noaptea ce vine.

În cadrul privegherii, Vecernia este urmată de slujba cunoscută în cărțile noastre de cult sub denumirea de Litie. În realitate, Litia include două celebrări distincte, independente. Prima ei parte este o procesiune; o procesiune din sfântul altar până în partea din spate a bisericii, în pronaos și înapoi, până în mijlocul bisericii, în naos,

Din interiorul naosului bisericii mari a Sfintei Mănăstiri Vatoped, din Sfântul Munte Athos

sub policandru, în timpul cântării stihoavnei. De aici își trage numele slujba din Liturghier. Termenul grecesc *liti* se traduce tocmai prin procesiune însoțită de rugăciuni stăruitoare; și cu o procesiune avem de-a face, deși, în practică, adeseori este deformată, procesiunea mergând direct în mijlocul bisericii și rămânând acolo, pierzându-și astfel sensul teologic de procesiune penitențială, de simbol al alungării noastre din rai, dar și de revenire odată ce ne-am căit pentru păcatele noastre.

Binecuvântarea pâinilor – a doua parte a Litiei actuale – are o legătură directă și indisolubilă cu slujba de priveghere și în niciun caz nu ar trebui celebrată dacă nu se face slujbă de priveghere. Rolul său este unul practic: de a oferi credincioșilor puțină hrană, pentru a nu osteni excesiv din cauza slujbei ceva mai lungi decât de obicei, pentru a rezista până la sfârșit. Săvârșirea binecuvântării pâinilor în legătură doar cu Vecernia praznicelor, fără a fi parte a privegherii, reprezintă o îndepărtare de la logica cultului.

Ultimul element al privegherii actuale este Utrenia. Etimologic, denumirea slujbei provine din cuvântul slavon *utro*, care înseamnă dimineață. În realitate, este vorba de o slujbă compozită, care include cel puțin trei elemente cu origine și rol distinct. Cercetarea liturgică a

arătat că prima parte a aceste slujbe, cuprinzând cei șase psalmi ai Utreniei, cântarea Dumnezeu este Domnul..., troparele și primele sedelne sunt, de fapt, o veche slujbă de noapte. A doua parte a Utreniei, care include, de obicei, Polieleul (Psalmii 134 și 135: „Lăudați numele Domnului...” și „Mărturișiți-vă Domnului că este bun...”), Mărimurile (cântări în cinstea sărbătorii sau a sfântului care încep prin cuvintele Mărimu-te pe tine...) sau Binecuvântările învierii (care au ca refren stihul Binecuvântat ești, Doamne...), antifoanele și citirea Evangheliei își are originea, așa cum am văzut, în slujba solemnă din marile biserici, care purta numele de *pannychis*, o slujbă solemnă celebrată seara, imediat după Vecernie. Și acesta ar putea fi unul dintre motivele pentru care Vecernia unită cu Litia și cu Utrenia încă poartă numele de priveghere chiar și atunci când nu durează o noapte întreagă.

Prin urmare, până aici, privegherea noastră include o slujbă de seară, o procesiune penitențială, o slujbă specifică pentru prima parte a nopții și o slujbă de seară care, în vechime, se găsea în legătură nemijlocită cu Vecernia praznicelor. La acestea se adaugă a treia parte a Utreniei actuale, începând de la Psalmul 50, continuând cu Canonul și incluzând Laudele (Psalmii 148, 149, 150) și Doxologia Mare (Slavă întru cei de sus...). Doar aceasta este o slujbă de dimineață, care a fost unită cu celelalte elemente

ale slujbei actuale atunci când în mănăstiri s-a încercat constituirea unei celebrări liturgice care să dureze întreaga noapte, dar care astăzi nu mai poate fi separată de celelalte componente ale Utreniei. La finalul Utreniei, Tipiconul prevede o a doua Litie – procesiune în pronaos – urmată de citirea rânduielii Ceasului I.

Am prezentat câteva argumente privind actualitatea privegherilor. Însă, dată fiind complexitatea acestei slujbe, se mai ridică o întrebare „generală” legată de Utrenie, elementul cel mai complex al privegherii. Unde își găsește locul Utrenia actuală, căci o întâlnim uneori la miezul nopții, altă dată în zorii zilei, dar și seara târziu? Putem tenta un răspuns. Probabil că în oricare dintre aceste momente, în funcție de ziua liturgică în care ne aflăm. Și practica ne confirmă acest lucru! În cele mai multe cazuri, mai ales în zilele de rând, în care Utrenia include doar prima și ultima parte și, prin urmare, nu include niciun element de origine vespérală, ci numai vechea slujbă de miez de noapte și vechea slujbă de dimineață, ea este săvârșită dimineața, și este bine să fie așa. Cel puțin o dată pe an, în noaptea Sfințelor Paști, Utrenia este săvârșită la miezul nopții. Iar duminica (sâmbăta seara), la marile praznice și sărbători, când în cadrul slujbei Utreniei se intercalează Polieleul și celelalte elemente – care constituie o

slujbă de priveghere catedrală, *pannychis* – se poate celebra atât dimineața, cum se întâmplă în multe biserici parohiale, dar la fel de firesc și seara, fără a-i știrbi sensul, în continuarea Vecerniei și a Litiei, așa cum se săvârșește în mănăstiri, în catedrale și în unele biserici de mir. Și nu este un caz singular, căci cu toții știm că în Săptămâna Sfințelor Patimi, în fiecare seară anticipăm slujba Utreniei zilei următoare, intitulând-o Denie, care nu este decât o prescurtare a termenului slavon *vdienie*, care înseamnă exact priveghere. La fel, Acatistele și Paraclisele – care au și ele structura unei Utrenii – se săvârșesc de obicei seara, după Vecernie, îmbrăcând forma unei Privegheri.

Cel mai important element este rugăciunea pe care o înălțăm în cadrul Privegherii, indiferent dacă o săvârșim seara târziu sau dimineața devreme. De multe ori ne este mai ușor să mergem la biserică seara, după ce am finalizat toate activitățile cotidiene și suntem cu mintea mult „mai limpede”. Poate că atunci când este celebrată seara, fără a mai fi urmată de o altă slujbă, ne permite să medităm până când ajungem la casele noastre la conținutul imnurilor ascultate, să le aprofundăm teologia, să ne pregătim mai eficient pentru Dumnezeiasca Liturghie de a doua zi, așa cum ne îndeamnă Liturghierul.

PELERINAJ ÎN ȚARA SFÂNTĂ – ISRAEL

Sărbătoarea Schimbării la Față a Domnului pe Muntele TABOR

(17-23 august 2014)

Ziua I

Plecarea din Cluj-Napoca cu autocarul la ora 23.00 (16 august 2014) Decolare de pe aeroportul Henri Coandă din București la ora 10.45 și sosirea la Tel Aviv ora 13.20. Ne îndreptăm spre HAIFA, splendid oraș – port la Mediterană, aflat într-un mare golf la poalele Muntelui Carmel. Vom privi Templul cultului Bahai, cu grădinile pe terase-etajate, superioare grădinilor de la Versailles. Vom vizita Biserica Stela Maris (Steaua Mării), cu grotă Sf. Prooroc Ilie Tezvitianul. Cazare și cină în orașul Tiberias la hotel de 4*.

Ziua II

Mic dejun. Deplasare la Cana Galileii – vizitarea bisericii ortodoxe, aflată pe locul casei lui Simon Cananitul unde a avut loc prima minune a Domnului: transformarea apei în vin. Nazaret, vizitarea Bisericii Catolice Buna Vestire, ridicată pe locul casei Sf. Ioachim și Ana și a Bisericii Ortodoxe Sf. Gavril, ridicată pe locul izvorului Mariei, biserică pictată de frații Moroșanu în anul 1977. Deplasare la Capernaum, supranumit „Orașul Domnului”, Tabgha unde Iisus a săvârșit minunea înmulțirii pâinilor și a peștilor, Muntele Fericirilor – locul unde Mântuitorul a rostit Fericirile. Opțional și în funcție de timp și de starea atmosferică, plimbare cu o copie a „bărcii lui Iisus”, pe apele Mării Galileii și vizită la Caprice, la fabrica de aur și diamante. Cazare și cină în orașul Tiberias la hotel de 4*.

La ora 20:00 ne îndreptăm spre Muntele Tabor și vom urca la biserica grec-ortodoxă a Schimbării la Față a Domnului. Vizitarea mănăstiri și a celor 3 colibe simbolice. Participare la Sfânta Liturghie. Ora coborârii va fi stabilită de grup. Retur la hotel și odihnă.

Ziua III

Mic dejun. Deplasare spre Valea Iordanului. Yardenit-vizită la locul amenajat al botezului Domnului Hristos. Deplasare la Ierihon cel mai vechi oraș din lume, apoi urmează vizită la biserica grec-ortodoxă unde vom vedea dudul lui Zaheu, Biserica și Căminul românesc de la Ierihon. Coborâm la Marea Moartă, - 400 m, cea mai joasă altitudine de pe glob și vom ajunge la Qumran (vechiul Centru al Esenienilor), scurtă oprire la magazinul cu produse cosmetice. Opțional și în funcție de timp baie în Marea Moartă gratuit la ștrandul Chibutzului Kalia. Continuăm drumul cu autocarul până la Hozeva și vizităm Mănăstirea Sf. Gheorghe, unde se păstrează moaștele Sf. Ioan Iacob Românul de la Neamț. Cină și cazare la hotel de 4* în Bethleem.

Ziua IV

Mic dejun. Bethleem, vizitarea bisericii orodoxe și a criptei unde s-a născut Domnul, apoi a Bisericii romano catolice Sf. Ecaterina și Grotă Laptelui. Continuarea drumului în deșert cu minibuze arabe până la Mănăstirea Sf. Sava și Mănăstirea Sf. Teodosie. Cină și cazare la hotel de 4* în Bethleem.

Ziua V

Mic dejun. Începem pelerinajul urcând pe Muntele Măslinilor, pentru a vedea de sus panorama Ierusalimului și a Sfintei Cetăți. Vizitarea Mănăstirii ruse Eleon, a bisericii Pater Noster (Tatăl nostru), a Bisericii Dominus Fleuit (Domnul a plâns), Grădina Getsimani cu Biserica Națiunilor (Agonie), Biserica Mormântului Maicii Domnului și Peștera Getsimani. Vom intra în Cetatea Sfântă prin Poarta Sf. Ștefan. Vizitarea casei în care

a locuit Fecioara Maria în Cetatea Antonia. Parcurgem pe jos Via Dolorosa cu cele 14 locuri în care s-a oprit Domnul până la Sfântul Mormânt. Urcare pe Golgota, închinare la Piatra Ungerii, intrăm în Mormântul Domnului pentru a ne închina, vizitarea tuturor paracliselor sfinte. Cină și cazare la hotel de 4* în Bethleem.

Ziua VI

Mic dejun. Vizită pe Muntele Sionului, la Biserica Adormirii Maicii Domnului, Foișorul – Cina cea de taină (locul primei biserici creștine din lume), Mormântul marelui rege David. Vizită la Zidul Plângerii și la Biserica românească din Ierusalim. Cină și cazare la hotel de 4* în Bethleem.

Ziua VII

Mic dejun. Vizită la Ein Karem – patria Sf. Ioan Botezătorul cel mai mare om născut de o femeie, vizitarea bisericii Sf. Ioan și a Fântâniei Fecioarei Maria. Deplasare la Lod-antica Lida, unde se află biserica și mormântul Sf. Mare Mucenic Gheorghe. Vizită la JAFFA (Iope), cu biserica Sf. Mihail. Deplasare spre aeroportul Ben Gurion la Tel Aviv. Decolare de la Tel Aviv ora 17.40, aterizare la București ora 21.00. Plecare cu autocarul și sosire la Cluj dimineața următoare (24 august 2014).

Preț: 720 EUR

Prețul include:

- Bilete de avion București – Tel-Aviv și Tel-Aviv – București;

- Taxe de aeroport;

- Asistență în aeroport la sosire și plecare;

- Primire și transfer de la și la aeroport la sosire și plecare în Israel;

- 6 nopți cazare la hoteluri de 4* în Tiberias (2 nopți), Bethleem (4 nopți) - categoria hotelurilor este cea oficială pentru Israel și Palestina;

- 7 zile demi-pensiune (mic dejun și cină bufet suedez);

- Taxa de intrare la obiectivele religioase și turistice din program (Ghetizmani, Capernaum, Ierihon, Betleem și taxi pentru Muntele Tabor);

- Autocar 3* pentru transport în Israel pe toată durata programului;

- Ghid evreu de naționalitate română în Israel;

- Preot însoțitor pentru grup;

Prețurile nu include:

- Tips-uri pentru șofer și ghid (30 €) - se achită în Israel.

- Asigurarea medicală de sănătate 35 de lei indiferent de vârstă;

- Transportul de la Cluj-Napoca la aeroportul Henri Coan-

PELERINAJ ÎN GRECIA ȘI 5 INSULE

(1 - 13 iulie 2014)

ZIUA 1: 1 iulie

Cluj-Napoca (ora 10.00) - Alba Iulia – București – Giurgiu – Russe;

ZIUA 2: 2 iulie

Ouranopolis – Croazieră în jurul Sf. Munte Athos. Cazare Ouranopolis

ZIUA 3: 3 iulie

Mănăstirea Ormilă – Mănăstirea Anastasia Romana (moaștele Sf. Anastasia Vindecătoarea și a Sf. Ier. Teonas) – Mănăstirea Souroti (Moaștele Sf. Arsenie Capadocianul și Mormântul Cuviosului Paisie Aghioritul) – Thesalonik (Biserica Mitropolitană cu moaștele Sf. Dimitrie - Izvorătorul de mir, Bi-

serica Sf. Sofia (moaștele Sf. Vasile Milostivul), Biserica Sf. Teodora (moaștele Sf. Teodora și a Sf. David Tesalonicianul) – Paralia Katerini;

ZIUA 4: 4 iulie

Mănăstirea Sfântul Efrem Sirul (mâna dreaptă a Sfântului Efrem Sirul) – Mănăstirea Sf. Dionisie Olimpianul – Biserica Sf. Cuv. Paraschevi de pe valea Tembi – Complexul Monastic de la Meteora. Cazare Kalambaka.

ZIUA 5: 5 iulie

Igoumenitza – Insula Corfu: Catedrala Sf. Spiridon (moaștele Sf. Spiridon) și Biserica Mitropolitană (moaștele Sf. Împărăteasa Teodora). Cazare Insula Corfu

ZIUA 6: 6 iulie

Timp liber în Insula Corfu; Cazare

Ziua 7: 7 iulie

Insula Lefkada: mănăstirea Faneromeni (Icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni). Timp liber în insulă. Cazare Insula Kefalonia;

ZIUA 8: 8 iulie

Insula Kefalonia: Mănăstirea Sfântul Gherasim (moaștele Sf. Gherasim), Biserica Maicii Domnului Langouvarda (Icoana Maicii Domnului cu șerpi) și Biserica Maicii Domnului Gravaliotissa (Icoana Maicii Domnului cu crini) – Patras (moaștele Sf. Apostol Andrei). Cazare Patras;

ZIUA 9: 9 iulie

Mănăstirea Mega Spileo (Icoana Maicii Domnului - Panaghia Megaliospilotissa) – Mănăstirea Marea Lavră (moaștele Sf. Alexei – omul lui Dumnezeu și moaștele Sf. Filaret) – Mănăstirea Vasta (Biserica Sf. Teodora din Peloponez). Cazare Tripoli.

ZIUA 10: 10 iulie

Canalul Corint - Mănăstirea Sf. Patapie (moaștele Cuv. Patapie Tămăduitorul și moaștele Sfintei Ipomoni). Cazare Atena;

ZIUA 11: 11 iulie

Mănăstirea Sfântului Nectarie din Insula Eghina (moaștele Sf. Nectarie) – Mănăstirea Sf. Efrem din Nea Makri (moaștele Sf. Efrem cel Nou). Cazare Atena;

ZIUA 12: 12 iulie

Insula Evia: Mănăstirea Sfântul Ioan Rusul (moaștele Sf. Ioan Rusu) și Mănăstirea Cuviosului David (moaștele Cuvios David și mormântul Părintelui Iacov Tsalikis) – Mănăstirea Kato Xenia (Brăul Maicii Domnului) – Cazare Paralia Katerini

ZIUA 13: 13 iulie

Plecarea spre România.

Preț: 570 Euro*

Prețul include:

Transport cu autocar clasificat 3*

11 cazări la hotel 3*

Demi-pensiune (mic dejun și cină)

Ghidaj și asistență religioasă: IEROMONAH ANASTASIE DE LA MĂNĂSTIREA FLOREȘTI - CLUJ

Prețul nu include:

Asigurarea medicală 37 lei de persoană indiferent de vârstă

Intrarea la obiective turistice aprox. 10 euro

Croaziera în jurul Sf. Munte Athos aprox 25 euro

Ferry-boat Insulele Evia, Eghina, Kefalonia, Lefkada și Corfu aprox. 130 euro

* Preț valabil pentru un grup de minim 35 persoane.

Înscrieri, detalii și informații suplimentare puteți obține la sediul **Centrului de Pelerinaje Renașterea**, din Piața Avram Iancu nr. 2., la **DI. Cristian Moldovan**. Tel: 0723-583822; 0264-431020; e-mail: pelerinaje@mitropolia-clujului.ro sau moldovandumitru@yahoo.com.

PS EPISCOP VASILE SOMEȘANUL

Mai 2014

2 mai: în parohia Turea, protopopiatul Huedin, oficiază slujba înmormântării credincioasei Maria Dau.

4 mai: cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și a Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Ioan, în sobor de preoți slujește Sfânta Liturghie în biserica din parohia Bălan, protopopiatul Miercurea Ciuc și oficiază parastasul pentru credinciosul Neculai Cobzaru.

5 mai: cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Dr. Irineu al Alba Iuliei, în sobor de preoți oficiază, în biserica din parohia Toaca, protopopiatul Reghin, slujba înmormântării credincioasei Maria, mama Doamnei Preotese Lucreția Moldovan de la Madrid.

8 mai: săvârșește Sfânta Liturghie la hramul bisericii ASCOR din Campusul Studențesc Hașdeu din Cluj-Napoca. Oficiază în Capela din parohia Adormirea Maicii Domnului din Cartierul Mănăștur, Cluj-Napoca, slujba înmormântării credinciosului Vasile Flueraș. În sala Auditorium Maximum din Cluj-Napoca participă la Spectacolul "Flori din lumină", organizat de Maestrul Aurelian Preda și grupul de interpreți de muzică populară, cu concursul Televiziunii Etno-Tv și cu sprijinul BRD Cluj-Napoca.

9 mai: oficiază slujba de Te Deum la statuia "Glorie Ostașului Român" din Cluj-Napoca, la aniversarea "Zilei Independenței de Stat a României" și a Zilei Europei. Participă la Festivalul "Flori de speranță", organizat de Asociațiile "Down" din România, în sala Cinema Mărăști.

11 mai: slujește Sfânta Liturghie în biserica parohiei Vălișoara, protopopiatul Cluj I, hirotesește într-un "Iconom" pe părintele Paul Mihai Ranta și oferă "Diplome de Aleasă Cinstire".

13 mai: slujește Te Deum la Bistrița cu ocazia Simpozionului Internațional "Medicii și Biserica", ediția a XIII-a.

14 mai: oficiază o rugăciune în paraclisul "Sfântul Nectarie" din Cluj-Napoca.

16 mai: în paraclisul "Sfântul Nectarie" din Cluj-Napoca slujește Sfânta Liturghie cu ocazia împlinirii unui an de activitate medicală a Centrului de Îngrijiri Paliative "Sfântul Nectarie" din Cluj-Napoca.

17 mai: în biserica din Dâmbu Rotund oficiază o Sfântă Taină a Cununii. În biserica studenților din Campusul Universitar Hașdeu din Cluj-Napoca vernisează expoziția de icoane pe sticlă a Veronicăi Țața.

18 mai: slujește Sfânta Liturghie în biserica "Nașterea Domnului" din Cluj-Napoca. La Centrul de Îngrijiri Paliative "Sfântul Nectarie" din Cluj-Napoca, participă la aniversarea vârstei de 89 de ani a Maicilor Stavrofore Filoftea Potcoavă și a surorii gemene Elena Dumitrescu.

20 mai: slujește Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii Nicula și prezidează, din încredințarea ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, Conferința preoților din protopopiatul Gherla.

21 mai: slujește Sfânta Liturghie în parohia Șardu, protopopiatul Huedin.

22 mai: participă la lucrările Sfântului Sinod al BOR.

25 mai: slujește Sfânta Liturghie în parohia Sicu, protopopiatul Gherla, hirotesește într-un Sachelar pe preotul paroh Anchindin Fetinca și oficiază slujba botezului pruncului Andrei Fetinca.

27 mai: în biserica mare din Beclean asistă la Te-Deum și prezidează conferința preoților din protopopiatul Beclean.

27 mai: oficiază Sfântul Maslu în biserica Mănăstirii "Nașterea Maicii Domnului" din Piatra Fântânelor, protopopiatul Bistrița.

29 mai: în sobor de preoți slujește Sfânta Liturghie la Monumentul Eroilor din Vârful Grui, Masivul Căliman, oficiază slujba parastasului, asistă la depunerea coroanelor și la ceremonialul militar și la programul patriotic susținut de elevii din Alba Iulia și de la Prundu Bârgăului.

30 mai: în satul Pruneni, parohia Aluniș, protopopiatul Gherla, în sobor de preoți oficiază slujba înmormântării vrednicului de pomenire preotul Florin Corneliu Cătălișan, fost Secretar -Șef al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

31 mai: în sobor de ierarhi, împreună cu Preasfințitul Episcop Nicodim al Severinului și Strehaiei și cu Preasfințitul Gurie al Devei și Hunedoarei slujește Sfânta Liturghie și sfințirea bisericii cu hramurile Nașterea Maicii Domnului și Sfințirea la Față de la Mănăstirea Măgureni, protopopiatul Orăștie.

Constantin Zărnescu și vocația temelor majore

Ioan St. Lazăr

În ceas de proaspătă primăvară – cum a fost și aceea în care el însuși s-a născut, în urmă cu 65 de ani – mi-l readece în memoria spiritului pe un autor complex, cu operă rezistentă, scriitorul Constantin Zărnescu, senior al cetății culturale clujene și al celei rămnice. A apărut pe lume, nu în Târgul Lăpuș al Maramureșului, ci în Lăpușata Vâlci (și este de observat cum și numai două cuvinte pornite din aceeași rădăcină vorbesc despre străvechea unitate a limbii române!) și a apărut în literatură, ca un Clodi Primus, într-un roman omonim, încununat la debut (1974) cu premiul național pentru talentul de a împleni avatarurile existenței cu frământările lăuntrice ale omului tânăr; trama narativă implica, față de contextul istoric angrenant, un anti-erou, care, marcat de o boală incurabilă (ca un *spleen* modern), rezistă interiorizându-se, punându-se în anteic contact cu energiile creative ale vieții. Roman de formare, conținând în nuce direcțiile în care se va profila opera autorului: (mă gândesc, întâi, la relația între bărbat și femeie, dar și la raportul omului cu istoria), Clodi Primus este și un roman alegoric, prin sugestiile la călătoria (de tip inițiativ) a lui Ulysse pe marea vieții, în fond, prin conexiunea personajului său la orizontul mitic, fie cel „nescris”, arhaic, autohton, fie cel „scris” (ori nu), universal – ceea ce va constitui o dominantă a operei lui Constantin Zărnescu.

Într-o călătorie analogă va porni și Meda, „mireasa lumii”, ființa întruchipând virtualitățile feminine din zorii ancedrali până în orizontul zbuciumat al istoriei ca altă mare primejduind rostul de a fi în Itaca „dragostei caste”. A dragostei care, într-un context modern destructurant până și în mitul familiei, devine mesajul moral implicit al prozei lui Constantin Zărnescu, unde cuplul bărbat – femeie este analizat artistic în mai multe ipostaze semnificative. Între acestea, nu pare deloc întâmplător că autorul nostru a abordat, de data aceasta, în teatru (într-o capodoperă dramatică!), pe regina Iocasta (posibilă etimologie „Io” – „casta” = eu, casta?!), care suportă cu stoicism oprobiul incestului dezvăluit (dar, inițial, neștiut!) și o face numai în numele condiției materne (de a aduce pe lume copii și a ține echilibrul căminului familial); aceasta, pentru că, după cum relevă autorul, *spiritul grec (este) așezat în puterea Mamei!* – constantă arhaică străbătând, cu semnificația ei existențială, arcele timpului.

Întretărirea mitului cu istoria se regăsește și în altă serie de lucrări beletristice ale lui Constantin Zărnescu, de la romanul mitic *Leșirea la mare* la cel istoric, *1 Decembrie 1918 – Ziua Zilelor* și, mai departe, la opera dramatică (în trei acte) *Dracula în Carpați*, aceasta din urmă sprijinită pe eseu comparatist *Principele Dracula, Doctor Faustus și Machiavelli*. Întretărirea de care vorbim produce, de fiecare dată, o îngemănare particulară a

document al lui cu ficțiunea, ceea ce prilejuiește autorului transferul faptelor în legendă (*Leșirea la mare*), în poem (*Ziua Zilelor*) și, respectiv, în opera rock *Dracula* – tot atâtea modalități artistice prin care adevărul se relevă și induce, nu doar în cuget, ci și în simțire.

Structurate, și de data aceasta, pe motivul axial al călătoriei, cele două romane reliefează, fiecare în felul său, adecvat la subiectul și temporalitatea evocate, trecerea colectivității autohtone din orizontul autarhic, quasi-static al mitului soteriologic într-o dinamică transformatoare a istoriei, din care își relevă crugul unui alt destin. Dacă, în primul roman, învolburatul psihism colectiv, trezit de fenomenul religios Petruche Lupu, își anticipează, prin vocea unui pelerin, condiția jertfelnică din conflagrația mondială ce va urma, în cel de al doilea roman, supranumit *Cartea României Mari*, pe ruinele războiului (prim mondial), se ridică patetic, cu rost câștigat prin luptă, țara reîntregită. Nu s-au subliniat îndeajuns – și nici noi nu avem, aici, răgazul convenit a le evidenția – meritele artistice (și nu numai!) ale acestor două romane, dar suntem încredințați, din multiple motive, că, în memoria publică românească (cel puțin), ele vor rămâne.

Aceeași dinamică metamorfozantă a istoriei este urmărită îndeaproape – cu o documentație mai bogată și „mai dreaptă” decât a lui Brian Stocker – în opera rock, în care, cu o perspectivă echilibrată, reface imaginea reală a lui „Dracula din Carpați”, voievodul valah Vlad Țepeș, apărătorul creștinătății în lupta cu otomanii, răpus, însă, tragic de micimile omenești ale fețelor încoronate europene (*Din cauza ideilor/Și a conflictelor meschine/Și mărunte/Se prăbușesc, se năruie/Întotdeauna/Lucrurile mărețe!*...); lucrarea se opune curajos și cu forță artistică mitului romanesc al scriitorului irlandez, care cu trecerea vremii, a „deplasat”, în mod degradat, imaginea istorică adevărată a eroului

către una minimalizantă, demonică – nu altfel decât în felul în care, în folosul bulgăresc, domnitorul Mihai Viteazul, un Ahile al Balcanilor, cum îl numeau poeții greci ai vremii sale, a ajuns protagonistul unui aberant incest. Ceea ce spune mult despre soarta eroilor istorici în memoria populară, dacă în aceasta nu se întreține cumpăna dreaptă a adevărului. Or. Constantin Zărnescu, în lucrarea sa, traversând prin diversele supoziții emise în timp despre voievodul supranumit *Dracula*, caută, intuiește și exprimă artistic esența adevărului – care s-ar impune dacă piesa ar fi citită și, cu atât mai mult, jucată.

Dacă în impactul omului, al colectivității și al orizontului lor mitic cu istoria, în creația lui Constantin Zărnescu, se profilează ipostaze contradictorii, complexe, toate dramatice, un singur domeniu abordat de către acest merituos autor îi dă pace și

lumină, fiindcă se anexează, prin spirit și artă, cu orizontul veșnic: brâncușiologia. Metaforic, am putea spune că și Constantin Zărnescu a făcut, împreună cu Brâncuși, „pași pe nisipul Eternității”, ca Discipol înregistrând „aforismele și textele” Mentorului și transmițându-le oamenilor, spre optima înțelegere a artei „moșului din Carpați/Sfântului din Montparnass” și iluminarea lor într-un „bucurie curată”. Opera de exeget brâncușiolog a lui Constantin Zărnescu a început timpuriu, din resorturi ancestrale ale aceleiași zone subcarpatice natale celor doi Constantini și s-a manifestat aproape concomitent cu debutul romanesc (la numai doi ani), prin antologia *Omagiu lui Brâncuși*, tipărită de revista „Tribuna” din Cluj cu prilejul organizării în România a Colocviului Internațional „Brâncuși” (1976). A continuat, apoi, în mai multe ediții succesive ale *Aforismelor și textelor* brâncușiene (până în prezent, șase!), de fiecare dată argumentate și comentate suplimentar și a reliefat câteva consistente studii personale: *Brâncuși și civilizația imaginii* (2001) și *Codul lui Brâncuși* (2007); în aceste din urmă, observația ingenioasă se învecinează cu percepția tainică a poeticității artistului (v. titluri interioare *De neconceputul. Sculptura tactilă. Vraja. Misterul sau Coloana Infinită, simfonie a destinului uman*).

Așa cum scriam într-un portret anterior întocmit, Constantin Zărnescu are vocația temelor majore, pentru reliefația artistică a cărora (în proză, teatru sau eseu) a deprins lucrul temeinic, durabil menit să lase urme în *nisipul Eternității*. Amin!

Foto: Ionel Vitoc

ÎPS ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT ANDREI

Mai 2014

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertzieni”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

În fiecare **sâmbătă**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru masteranzii Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

1 mai: Cu prilejul împlinirii a 15 ani de emisie a postului de radio „Renașterea”, în Catedrala Mitropolitană, săvârșește slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt de binecuvântare.

La sediul postului de radio „Renașterea”, participă la „ziua porților deschise”.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, participă la spectacolul folcloric organizat cu acest prilej.

2 – 5 mai: La invitația Preasfințitului Părinte Timotei, Episcopul Spaniei și Portugaliei, participă la Congresul Național „Nepsis” ce a avut loc în localitatea Bilbao din Spania. Susține conferința cu tema „Oare mai putem trăi frumos?”

Duminică, 4 mai, Împreună cu PS Timotei, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură în biserica Parohiei Ortodoxe Române din Bilbao (paroh: Pr. Petru David).

6 mai: La sediul protopopiatului din Bistrița, prezidează conferința preoțească de primăvară/vară.

Face o vizită în biserica parohiei Vișoara I (paroh: Pr. Iacob Marga). Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

7 mai: Prezidează comisia de evaluare a candidaților pentru ocuparea postului de preot paroh al parohiei din Colonia Sopor, protopopiatul Cluj II.

În sala mare a Cercului Militar, participă la festivitatea dedicată împlinirii a 10 ani de la înființarea Școlii de agenți de poliție din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Radu Cotuțiu, preot militar de la Unitatea de Jandarmi din Cluj-Napoca.

Oficiază slujba de binecuvântare a noului spațiu destinat atelierului de pictare în tehnica mozaic de la demisolul Centrului Mitropolitan. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

8 mai (Sfântul Ioan Teologul): Cu prilejul hramului, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură pe altarul de vară al mănăstirii de la Pădureni, protopopiatul Turda.

Face o vizită pe șantierul de construcție a noii biserici din Turda, cartierul Fabrici. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită în cartierul Europa din Cluj-Napoca, în vederea stabilirii locului în care va fi construită noua biserică parohială.

În biserica din Complexul studențesc Hașdeu, cu prilejul hramului, slujește Vecernia și Litie. Rostește cuvântul de învățătură.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, participă la spectacolul folcloric caritativ, organizat în vederea susținerii Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

9 mai: La Spitalul Județean de Urgență din Bistrița, participă la deschiderea noii secții de obstetrică-ginecologie. Săvârșește o slujbă de binecuvântare și rostește un cuvânt de învățătură.

În fața sediului Prefecturii din Bistrița, participă la ceremonialul dedicat plecării unui nou contingent militar în Afganistan. Săvârșește slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt de binecuvântare.

Primește la reședință pe domnul Victor Ponta, Prim-Ministru al României.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Învierii și rostește un cuvânt de învățătură.

10 mai: Acordă un interviu postului Radio Cluj.

În Capela Seminarului, săvârșește Taina Sfântului Botez pentru pruncul Casian, nepotul părintelui Vasile Bancoș de la parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăstur. Rostește un cuvânt de învățătură.

În biserica din parohia Săndulești, protopopiatul Turda, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria, fiica părintelui paroh Pașcu Briciu. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită la Mănăstirea „Mihai Vodă” din Turda.

Asistă la Vecernie și slujește la Litie în Catedrala Mitropolitană.

11 mai: Oficiază slujba de resfințire a bisericii și Sfânta Liturghie în parohia Coldău, protopopiatul Beclean. Rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh, Gavril Giurgiuca, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

12 mai: În Aula noului campus al Facultății de Teologie, prezidează conferința de primăvară/vară a preoților din protopopiatele Cluj I și Cluj II. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită pe șantierul bisericii „Învieria Domnului” (paroh: Pr. Coriolan Dura), din Cluj-Napoca.

13 mai: La saloanele hotelului „Metropolis” din Bistrița, participă la cel de-al XIII-lea Seminar de Medicină și Teologie. Acordă maestrului Dan Puric, distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de PC Pr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca și de domnul Valentin Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

14 mai: Face o vizită pastorală în Penitenciarul din Gherla (preot de slujire caritativă: Pr. Petru Drăgan).

Face o vizită în parohia Mintiu Gherlii (paroh: Pr. Vasile Mihașca), protopopiatul Gherla și pe șantierul noului sediu al protopopiatului.

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei slujind Sfânta Liturghie în parohia Coldău, 11 mai, 2014.

Face o vizită de lucru în parohia Vultureni (paroh: Pr. Călin Variu), protopopiatul Cluj I. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Prot. Ioan Jeler.

15 mai: Prezidează conferința de primăvară/vară, a preoților din protopopiatul Huedin. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica parohiei Finciu, protopopiatul Huedin, oficiază taina Sfântului Botez pentru prunca Ecaterina, fiica părintelui paroh Vicențiu Vamoș. Rostește un cuvânt de învățătură.

În sala de ședințe a hotelului „Coroana de Aur” din Bistrița, participă la Conferința Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR). Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Florin Cătălin Ghiț, redactor responsabil al revistei „Renașterea”.

16 mai: Primește la reședință pe domnul Kelemen Hunor, ministrul culturii din România.

17 mai: În biserica Mănăstirii „Sfântul Ilie” de la Băișoara, participă la întâlnirea reprezentanților posturilor de radio bisericești din România. Săvârșește slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Din partea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, înmânează domnului Paul Siladi, directorul postului de radio „Renașterea”, ordinul „Sfântul Ștefan cel Mare”. Acordă domnului consilier patriarhal, Ciprian Olinici, directorul postului de radio

„Trinitas”, distincția „Crucea Transilvană”.

În Catedrala Mitropolitană, oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Raul Nicolae și Luminița Maria Pripon. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Florin, fiul domnului Florin Constantin Dobocan, revizorul contabil al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

În Muzeul Mitropoliei, de la demisolul Catedralei, participă la concertul corului „Il Gardellino” al bisericii „Înălțarea Domnului” din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

18 mai: Oficiază slujba de sfințire a bisericii și Sfânta Liturghie în parohia Ilva mare, cătunul Recele, protopopiatul Năsăud. Rostește cuvântul de învățătură. Hiroteseste într-un iconom stavrofor pe preoții parohi Cristian Lupșan și Solovăstru Dănilă. Acordă domnul Ureche Grigore, distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

19 mai: Prezidează conferința de primăvară/vară a preoților din protopopiatul Dej. Este însoțit de PC Pr. Nicolae Buda, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

La Facultatea de Teologie, participă la întrunirea Consiliului de Administrație al Universității „Babeș Bolyai”.

20 mai

Prezidează conferința de primăvară/vară a preoților din protopopiatul Turda. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În capela din cimitirul central din Cluj-Napoca, oficiază o slujbă de pomenire la căpătâiul credincioasei Veronica Cordea. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Face o vizită pe șantierul bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Turda-fabrici.

În capela din cimitirul orașenesc din Câmpia Turzii, oficiază o slujbă de pomenire la căpătâiul credincioasei Maria, mama părintelui protosinghel Ilie Hanusch, duhovnicul Mănăstirii „Mihai Vodă” din Turda. Rostește un cuvânt de mângâiere.

21 mai (Sfinții Împărați Constantin și Elena)

Cu prilejul hramului, oficiază Sfânta Liturghie la mănăstirea de la Dobric, protopopiatul Beclean. Rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului și de domnul secretar eparhial, Valentin Vesa.

22 mai: La reședința patriarhală din București, participă la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

23 mai: Inspectează stadiul lucrărilor de amenajare a subsolului reședinței mitropolitane. Este

însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Învierii și rostește un cuvânt de învățătură.

24 mai: În biserica cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul” (paroh: Pr. Mihai Colț), din cartierul clujean Mărăști, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Ana Elena, fiica părintelui slujitor Adrian Podaru. Rostește un cuvânt de învățătură.

În biserica parohiei Sigmir (paroh: Pr. Simion Rad), protopopiatul Bistrița, săvârșește Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Rareș Nicolae și Iulia Ioana Isip. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfântul Ilie” de la Nușeni, protopopiatul Beclean. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În cimitirul Mănăstirii Nicula, săvârșește slujba Parastasului pentru adormiții întru Domnul Vasile Avram și Ioan Alexandru. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

25 mai: Săvârșește slujba de sfințire a bisericii și Sfânta Liturghie în parohia Cojocna, protopopiatul Cluj I. Rostește cuvântul de învățătură. Hiroteseste într-un iconom stavrofor pe părintele paroh Rednic Georgel și pe fostul paroh Petru Cotărlă (parohia Făget). Acordă familiei Gheorghe și Maria Lăzanu distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PCuv. Arhim. Teofil Roman, eclesiarhul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca.

La Librăria „Humanitas” din Cluj-Napoca, participă la lansarea cărții Anei Blandiana „Fals tratat de manipulare”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

➔ În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

26 mai: În aula Campusului Teologic, participă la conferința „De la Edicule la Sighet” susținută de doamna Ana Blandiana. Rostește un cuvânt introductiv.

27 mai: Prezidează conferința de primăvară/vară a preoților din protopopiatul Năsăud.

Face o vizită pe șantierul bisericii „Sfântul Ilie” din Năsăud (parohi: Florin Rusu și Lucian Greab).

Împreună cu primarul orașului și cu preoții din oraș, face o vizită în cimitirul orașului Gherla, în vederea stabilirii locului pentru construirea unui Memorial închinat victimelor comunismului ce au pățimit în penitenciarul Gherla. Este însoțit de domnul Valentin Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la deportarea evreilor din Cluj-Napoca, la sinagoga „Templul Memorial al Deportatilor”, participă la adunarea de doliu comemorativă. Acordă un interviu postului Radio Cluj.

28 mai: În curtea reședinței mitropolitane, participă la festivitatea de absolvire a promoției 2014 de la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

Cu prilejul împlinirii a 93 de ani de viață, îl vizitează, la Centrul Eparhial din Baia-Mare, pe ÎPS Arhiepiscop Iustinian. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

29 mai (Înălțarea Domnului)

Cu prilejul hramului, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură la mănăstirea de la Muntele Rece.

În cimitirul eroilor din apropiere, oficiază slujba Parastasului și rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor participă la festivitatea de absolvire a promoției 2014, de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

30 mai: În biserica din Corvinești, protopopiatul Beclean, săvârșește slujba de înmormântare a părintelui paroh Ioan Peștina. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Capela Institutului Oncologic din Cluj-Napoca (preot de slujire caritativă: Pr. Ștefan Toadere), săvârșește slujba de sfințire a icoanei Maicii Domnului Pantanassa (cunoscută ca fiind vindecătoare de cancer), copie după vestita icoană din Sfântul Munte Athos. Rostește un cuvânt de învățătură.

31 mai În biserica mănăstirii „Sfânta Cuvioasă Parascheva” de la Râșca Transilvană, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește într-un diacon pe tânărul Robert Anton Kovacs. Acordă domnului Vasile Luca distincția „Crucea Transilvană”.

În biserica mănăstirii Râșca Transilvană, participă la festivalul concurs „Icoana Micului Creștin”. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

Pe stadionul „Cluj Arena”, asistă la meciul caritativ de fotbal între selecționatele generației de aur a României și Universitatea Cluj, generația anilor 1990 – 1995. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În biserica „Sfântul Alexandru” de pe bulevardul Muncii, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Iustina Adelina, fiica părintelui paroh Claudiu Melean.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

Despre comunicare și patologiile ei

Paul Siladi

Limba de lemn este o sintagmă încărcată încă de ambiguitate, care definește în general orice discurs plecticos, a cărui lipsă de conținut real și viu este camuflată de cuvinte specializate, de structuri semantice relativ complexe și, poate, de o atitudine gravă, care sugerează apropierea de lucrurile ultime. Propriu-zis, sintagma își are originea în comunism, unde a fost perfecționată tehnica de a vorbi nu pentru a spune ceva, ci pentru a obține un anumit efect (definiția îi aparține lui Goebbels, ministrul propagandei publice în timpul regimului nazist, ceea ce dovedește că, într-un anume fel, toate regimurile totalitare se întâlnesc la nivelul acțiunii publice).

O astfel de limbă falsă blochează comunicarea și atrage gândirea pe linii moarte (F. Thom) pentru că gândirea este absolut neputincioasă fără cuvânt. Manipularea cuvintelor țintește nici mai mult nici mai puțin decât manipularea și controlarea gândirii, care în mod fundamental se petrece în atmosfera creată de limbă.

Caracteristica principală a limbii de lemn, pe care o vom putea transfera și în sfera exprimării teologice, o reprezintă *depersonalizarea*, eliminarea vorbitorului, respectiv a contribuției sale personale și vii, din discurs. Eliminarea persoanei sau retragerea ei, uneori cu bună știință. Retragerea aceasta poate fi determinată de neputință, de lene sau de lipsa curajului și frica de a nu greși. Prin urmare, se va putea găsi oricând o gamă de expresii și motive care se pot asambla pentru a da naștere unei intervenții religioase (predică, emisiune radiofonică, articol teologic) formal corecte, dar moarte și goale de conținut. Așadar deperso-

nalizarea reprezintă caracteristica principală a limbii de lemn, care o apropie de jargonul teologic, specializat și tehnicizat fără măsură. Ambele pot fi forme de discurs depersonalizat, unde cuvintele sunt rostite fără intenția clară de a comunica, de a transmite un mesaj, ci din nevoia de a umple un spațiu cu cuvinte benigne.

Soluția pentru eliberarea de jargonul teologic, dar și de limba de lemn, o reprezintă originalitatea, pe care o putem defini în interesul nostru pornind de la doi gânditori, unul grec și unul român.

Părintele Andrew Louth, cunoscutul bizantinolog englez convertit la Ortodoxie, așează ca moto la monografia dedicată Sfântului Ioan Damaschin, marele sintetizator al tradiției de până la el, un cuvânt al lui Zissimos Lorenzatos: Originalitatea înseamnă să rămâi fidel originalelor. Un joc de cuvinte inteligent, care subliniază un element central: originalitatea nu înseamnă ruptură, revoltă și inconsecvență, ci dimpotrivă. Originalitatea este asumarea creatoare a fundamentelor, iar în cazul nostru a adevărilor de credință.

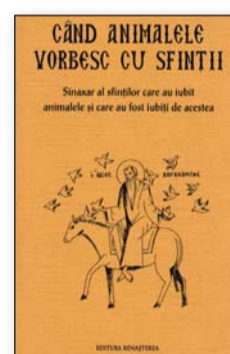
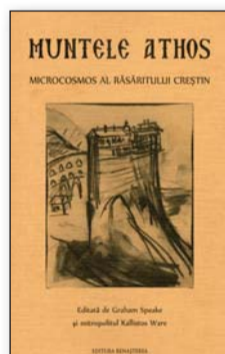
Cum se poate naște un asemenea tip de originalitate aflăm de la Nae Ionescu. El a târât multă vreme după sine o acuzație de plagiat, pe care a respins-o printr-o piruetă retorică. Originalitatea se naște din confruntarea personală cu marile idei ale teologiei și ale filosofiei. Când refaci personal întregul proces ideatic care duce la un anumit rezultat, atunci, chiar dacă rezultatul este formal identic cu unul formulat de altcineva înaintea ta, el este totuși original și îți aparține.

Așadar un prim pas către depășirea limbii de lemn, dar și a jargonului teologic pentru obținerea unei expresii mediatice clare, coerente și convingătoare este implicarea personală și turnarea curajoasă a adevărilor teologice în forme atractive și stimulatoare pentru gândire. În primul rând pentru gândirea proprie, iar apoi pentru gândirea celor care ascultă.

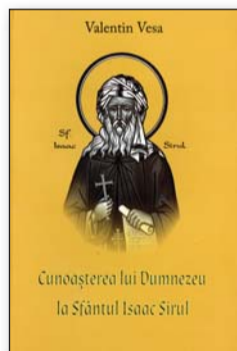
EDITURA RENAȘTEREA

OFERTE:

KALLISTOS WARE & GRAHAM SPEAKE (eds.), *Muntele Athos. Microcosmos al Răsăritului Creștin*, Colecția Spiritualitate 5, 282 pag., format 127x200 mm., Preț 25 lei.

Când animalele vorbesc cu sfinții. Sinaxar al sfinților care au iubit animalele și care au fost iubiți de acestea, Colecția Spiritualitate 6, 140 pag., format: 130x200 mm Preț 30 lei.

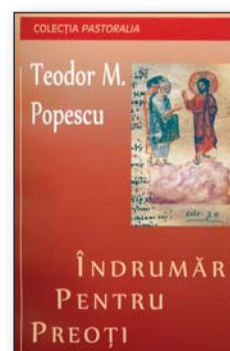
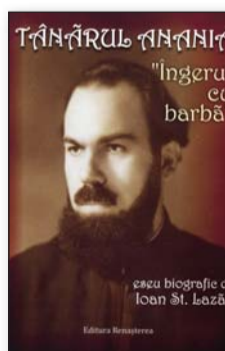

VALENTIN VESA, *Cunoașterea lui Dumnezeu la Sfântul Isaac Sirul*, Colecția: Monografii 3, 371 pag., format: 148x210 mm, Preț: 25 lei

DAN CIACHIR, *Bucuria de a fi răsăritean. Convorbiri cu Leonid Dragomir*, 164 pag., format 127x200 mm, Preț 15 lei.

IOAN ST. LAZĂR, *Tânărul Anania - Îngerul cu barbă. Eseu biografic*, 422 pag., format: 148x210 mm, Preț: 25 lei

TEODOR M. POPESCU, *Îndrumări pentru preoți*, Colecția: Pastoralia 1, 79 pag., format: 127x200 mm Preț: 5 Lei

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcop vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Conf. dr. Radu Preda,
Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095

IBAN: RO79RNCB0106026604400017 BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Pr. Ioan Bizău, Dacian But Căpușan, Mircea Gelu Buta,
Elena Chircev, Doina Curticăpeanu, Cezar Login, Pr. Grigore Dinu
Moș, Marcel Munteanu, Pr. Dan Popovici, Paul Siladi, Nicolae Turcan

Foaie editată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, filiala Cluj-Napoca

Copia icoanei Maicii Domnului „Pantanassa” la Biserica Studenților

Mare Dar și Bindecuvântare la
Înjumătățirea Praznicului Învierii

Iulia Anamaria Mureșan

Anul acesta, la Înjumătățirea Praznicului Învierii, Biserica Studenților din Campusul studențesc Hașdeu a primit un mare dar: o copie a icoanei Maicii Domnului „Pantanassa”, cea care este renumită pentru tămăduirea și izbăvirea de cancer. Copia a fost adusă de la Mănăstirea Vatopedu din Muntele Athos, locul unde sălășluiește icoana originală. Monahii de acolo, la îndemnul și sub ascultarea Stareșului Efrem, au pictat copia care a ajuns la Cluj. Înainte de a fi transmisă tinerilor, aceasta a fost atinsă de icoana originală, precum și de toate icoanele

ostoire duhovnicească. De-o parte și de alta a icoanei a fost așezat câte un sfeșnic, în care ardeau lumânări. A urmat citirea de către preoți a *Acatistului Rugului Aprins*, după care strana bisericești a intonat *Paraclisul Maicii Domnului Pantanassa*, compus de Sfântul Ierarh Nectarie, iar apoi o mulțime de alte cântări închinare Maicii Domnului. În acest timp, cei prezenți au făcut metanii și i s-au închinat Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, prin icoana sa făcătoare de minuni. Pelerinii au continuat să vină până târziu în noapte.

Părintele Ciprian Negreanu, preotul misionar al Bisericii Studenților din Cluj-Napoca, i-a îndreptat pe toți membrii comunității că „icoana va rămâne aici pentru totdeauna!” și a citit în continuare cuvântul Părintelui Efrem, stareșul Mănăstirii Vatopedu. În scrisoarea adresată tuturor celor care fac parte din marea familie duhovnicească a Bisericii Studenților, Stareșul Efrem a menționat faptul că, de acum încolo, copia icoanei Maicii Domnului Pantanassa, cea izbăvitoare de cancer, va fi nu doar grabnic tămăduitoare, ci și „luminătoare și ocrotitoare a studenților”. Din seara aceea și până luni, 20 mai, biserica a rămas deschisă în permanență, pentru ca oricine voia să se închine icoanei și să se roage în fața ei să poată face acest lucru la orice oră din zi sau din noapte.

Copia icoanei Maicii Domnului „Pantanassa” va rămâne de acum încolo la Biserica Studenților din campusul universitar Hașdeu. Toți doritorii de a se închina în fața acestei icoane și de a-i cere ajutorul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, pot face acest lucru în fiecare zi, biserica fiind deschisă de dimineață și până seara târziu.

Expoziție de icoane pe sticlă, la Biserica Studenților

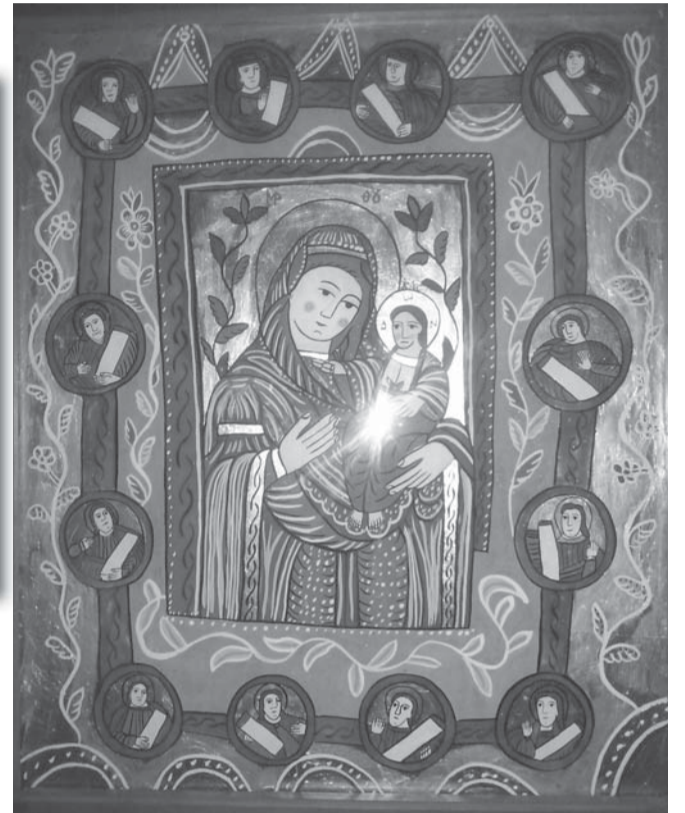
Tatiana Onilov

Biserica Studenților din campusul universitar Hașdeu găzduiește pe tot parcursul lunii iunie expoziția de icoane pictate pe sticlă a iconarei Veronica Țața.

Vernisajul expoziției a avut loc la jumătatea lunii mai, când talentata iconară a prezentat publicului seria de icoane pictată de-a lungul anilor.

Evenimentul a fost unul extrem de emoționant atât pentru autoarea lucrărilor, cât și pentru toți membrii comunității, care au admirat îndelung tehnica de pictură naivă pe care Veronica Țața a preluat-o de la iconarii de la Mănăstirea Nicula, fiind îndrumată pe această cale de către iconografa Teodora Roșca, cea care a ajutat-o să își descopere și să își dezvolte talentul în această direcție.

PS Vasile Someșanul a adresat un cuvânt de încurajare și a binecuvântat parcursul iconografic pe care Veronica Țața îl dezvoltă în realizarea icoanelor prin aplicarea unor tehnici de sorginte populară.

În încheiere, corul Bisericii Studenților a intonat o serie de cântări duhovnicești, iar publicul prezent a fost invitat și îndemnat să admire, dar și să cumpere icoanele pictate de Veronica Țața.

Două zile în lumea copilăriei

Tatiana Onilov

Iulia Anamaria Mureșan

Be Ziua Copilului, pe data de 1 iunie, comunitatea Bisericii Studenților din Cluj-Napoca, împreună cu ASCOR Cluj-Napoca, le-a oferit tuturor copiilor două zile de muzică, jocuri, concursuri și, desigur, multe dulciuri. Și, cum sărbătoarea începe din ajun, acestora li s-au pregătit momente frumoase cu o seară înainte.

Spectacolul Copiilor au talent, la cea de-a treia ediție

Așadar, sâmbătă, imediat după Vecernie, a avut loc *Seara talentelor*. Ce-a de-a treia ediție a spectacolului *Copiii au talent* a avut anul acesta tema „Adu-ți aminte de Ziditorul tău din zilele tinereții tale”. În cadrul evenimentului, toți copiii care fac parte din comunitatea Bisericii Studenților au avut posibilitatea să își demonstreze talentele cu care sunt înzestrați. Unii au cântat la orgă, alții la flaut. Au fost copii care au încântat publicul prezent cu melodii interpretate la mai multe instrumente muzicale. Cei care sunt hărăziți cu ureche muzicală, dar și cu o voce frumoasă, au interpretat cântece despre primăvară, despre copilărie sau despre haiduci. De asemenea, a fost loc și pentru poezii, piese de teatru sau demonstrații de îndemânări deosebite, precum ar fi quillingul – o tehnică de confecționare din mai multe fâșii de hârtie colorate a felicitărilor, a plicurilor sau a altor obiecte decorative. Toate micile talente au fost

făcătoare de minuni din Mănăstirea Vatopedu.

Un grup de băieți din cadrul comunității Bisericii Studenților și din cadrul ASCOR Cluj au pornit în drum spre Muntele Athos pe data de 12 mai. La întoarcere spre Cluj, tinerii s-au oprit și în Arad, la parohia unde slujește părintele Ștefan Negreanu și unde credincioșii au primit cu multă bucurie copia icoanei Maicii Domnului „Pantanassa” și i s-au închinat cu multă cucernicie, urmând ca miercuri, 15 mai, aceasta să ajungă în Cluj. La Biserica Studenților, a fost întâmpinată cu mare cinste și evlavie de către un sobor de preoți și o mulțime de credincioși. Odată ajunsă în fața Bisericii Studenților, preoții prezenți s-au închinat înaintea icoanei, după care a urmat o procesiune în jurul bisericii, în bătaia clopotelor și a toacei. Bucuria și atmosfera erau asemănătoare cu starea de înălțare a sufletului din noaptea de Înviere.

După încheierea procesiunii, icoana a fost dusă în biserică, așezată în suportul special amenajat din fața iconostasului și împodobită cu o cunună de flori, realizată de câteva fete care se osârduesc să înfrumusețeze și să slujească biserica unde mulți tineri găsesc mângâiere și

premiat și îndelung aplaudat de către părinți, tineri și de către Părintele Ciprian Negreanu, care i-a îndemnat să persevereze în arta frumosului, să își dezvolte talentele, dar și talanții, iar pe cei care încă nu și-au descoperit vocația i-a încurajat și i-a sfătuit să își dezvolte orice abilitate și capacitate pe care o dețin cel mai bine.

La sfârșitul spectacolului, părinții au organizat o acțiune de colectare de fonduri pentru o familie cu cinci copii care se află în impas și în neceaz. Toți copiii acestei familii, din cauza unei boli ereditare, își pierd vederea pe parcursul timpului. Pentru a stopa boala, părinții au nevoie de sume foarte mari de bani. Iată de ce, familiile din sânul comunității Bisericii Studenților le-au sărit în ajutor prin această acțiune de caritate.

Torturi, jocuri și voie bună de Ziua Copilului

Duminică, 1 iunie, imediat după Sfânta Liturghie, s-a organizat tradiționala vânzare de torturi și de sandvișuri de casă, făcute în mod voluntar de către membrii comunității. Scopul acestei acțiuni a fost acela de a strânge bani pentru viitoarele activități destinate copiilor care sunt organizate de ASCOR Cluj.

De asemenea, la demisolul bisericeții, unii din membrii asociației le-au făcut copiilor animăluțe din baloane umflate cu aer, timp în care o ceată de tineri voioși le-au cântat la chitară cântece adresate lor. Unii dintre copii nu s-au sfiit să fredoneze și ei cum „un elefant se leagăna pe o pânză de păianjen” sau cum „toată ziua aș cânta, o vioară mică de-aș avea”, ceea ce a încununat activitatea cu succes și satisfacție pentru organizatori.

Au fost planificate și o serie de jocuri de interior și în aer liber, sub formă de campionat (șah, bingo, moară, proba de cunoștințe religioase, aruncarea mingii de baschet la colț, șuturi la poarta goală, probă de viteză, aruncarea de cercuri la țintă, labirintul etc.). O parte dintre aceste activități au fost desfășurate, o altă parte, însă, au fost reprogramate pentru o zi mai însoțită, când copiii vor fi așteptați din nou pentru a participa la o serie de evenimente dedicate doar lor.

O zi de Buna Vestire

X. R.

Au trecut 12 ani de la ziua despre care vă vorbesc acum.

Încercarea

Am fost programată pentru operație în ziua de Buna Vestire, eram deja la a treia internare la București pentru aceeași intervenție chirurgicală. Medicii ezitau să mă opereze, deoarece exista un risc foarte mare să rămân paralizată pentru tot restul vieții, iar șansele de reușită erau foarte mici. La început nu mi-au spus clar care sunt riscurile, dar am înțeles care era situația mea din explicațiile pe care doctorii le-au dat studenților și rezidenților. După câțiva ani petrecuți prin spitale înțelegeam o parte din termenii medicali pe care-i foloseau. Apoi, am încercat să mă conving să renunț, ceea ce ar fi însemnat să merg toată viața cu baston sau cârje, să am dureri. Am aflat cu trei săptămâni înainte de operație. Atunci am luat cea mai grea decizie din viața mea, aveam 19 ani. Îmi amintesc că era în salon o icoană a Maicii Domnului, nu cred că am reușit să spun până la capăt vreuna din rugăciunile pe care le știam, plângeam în continuu, după vreo două-trei ore am cerut cu toată inima ca Dumnezeu să îndeparteze încercarea aceasta dacă e cu putință, iar dacă nu va reuși operația să am puterea să accept situația. Auzisem de atâtea ori la biserică spunându-se că Dumnezeu e bun, am crezut acestor cuvinte. Din momentul acela nu am mai vărsat nicio lacrimă. Eram atât de hotărâtă să accept operația, încât i-am convins și pe medici să mă opereze.

Operația

A venit și ziua cea mare. Au început pregătirile, a venit și domnul profesor, i-a întrebat pe ceilalți dacă am semnat actul conform căruia îmi dădeam acordul pentru operație. Medicii au omis acest aspect și era foarte important. Aveam deja o perfuzie, așa că unul din medici a obținut semnătura de la mama mea, care bineînțeles că nu știa care erau riscurile. N-ar fi acceptat niciodată să mi se facă acea intervenție. A aflat la o săptămână după operație, a plâns atât de mult atunci...

Am observat că domnul doctor-profesor se ruga înainte de operații, exista o icoană în fiecare sală de operație. În ziua aceea s-a rugat mai mult, un medic i-a dresat o întrebare, dar n-a primit răspuns. Apoi i-a adresat o întrebare soția care era anestezișt, nici dânsa n-a primit răspuns. Operația a durat aproape cinci ore. Auzeam tot ce vorbeau, somniferele n-au avut efect, recunoșteam vocile celor patru medici care au fost implicați pe tot parcursul operației și ale altor doi doctori veniți pentru a ajuta în cel mai important moment. Cum aș putea descrie în cuvinte ce simțeam, ce gândeam, cum mă rugam în acele ore?

La reanimare au trecut pe rând toți medicii să mă vadă, toți m-au rugat să încerc să mișc puțin degetele, toți erau convinși că e o minune...

Au urmat trei luni de stat la pat, apoi alte câteva de recuperare interminabile, dar mă așteptasem la asta, nu era prima dată când aveam parte de așa ceva, mai trecusem prin situații asemănătoare și la celelalte operații. Nu se întâmplă ca în filme, să-ți revii după o zi sau două.

Cum aș putea descrie cum este să o iei de la capăt de o mie de ori într-o zi când nu se vede niciun rezultat? De-atâtea ori mi-am analizat viața în acele luni. Mi-am pus întrebări, mi-am făcut planuri, m-am rugat, m-am revoltat... Aveam timp, m-am înscris la facultate abia după doi ani de la terminarea liceului, după ce s-au rezolvat problemele de sănătate... Și îi mai aveam pe părinții care vroiau să facă tot ce era posibil și imposibil pentru mine, atât timp cât eu credeam că mai am o șansă, care au renunțat la atâtea lucruri frumoase de dragul meu, care au avut datorii ani la rând din cauza operațiilor, recuperărilor, drumurilor...

Retroactiv

Nu se știe dacă m-am născut cu probleme sau a fost vorba de o eroare medicală, nu cred că acest aspect mai are vreo importanță. Prima dată am fost operată la vârsta de trei ani la Cluj - o operație reușită, părea că nu va mai fi nevoie de altele. Apoi, am început să am dureri tot mai des, să merg tot mai greu. Părinții îmi vorbeau despre o nouă operație, eu îi ceream o minune lui Dumnezeu, așa cum o poate cere cu toată inima un copil. Nu am avut parte de ea atunci. M-a văzut o echipă de medici la Cluj. După investigație au spus că situația îi depășește și m-au trimis la București.

Nu am mers la spitalul la care m-au trimis, m-am dus la un profesor despre care pacienții vorbeau frumos și despre care se știa că luca cu echipe de medici străini și pleca des la conferințe în străinătate. A fost o alegere minunată! Am avut parte de câteva operații care nu se făceau în alte spitale. Domnul profesor era om și abia apoi medic, avea un cuvânt de încurajare, un zâmbet de dăruit pentru fiecare pacient. Au contat atât de mult...

La 12 ani am început operațiile la București, cazul meu fiind tot timpul unul special. În plus, după una dintre operații am căzut, ceea ce a dus la apariția unor complicații... Timp de șapte ani am mers cu baston, cârje, cadru sau am stat la pat.

Apoi a urmat operația de care am vorbit mai devreme.

Mulțumirea

Au fost ani grei, plini... Sunt atâtea zile din acei ani care, fiecare în parte, ar putea fi o întreagă poveste. Am trăit atâtea minuni, de la o operație care s-a vindecat sub formă de cruce, deși tăietura inițială nu avea această formă, la oamenii pe care i-am cunoscut...

Poate părea o nedreptate toată suferința de care am avut parte, mai ales că eram un copil cuminte, am crescut într-o familie în care se știa de Dumnezeu. Totuși, am refuzat să cred asta. E adevărat că nu știu cum este să alergi sau să mergi pe bicicletă, că aștept semaforul să se facă verde încă o dată pentru a traversa strada, dar pot merge!

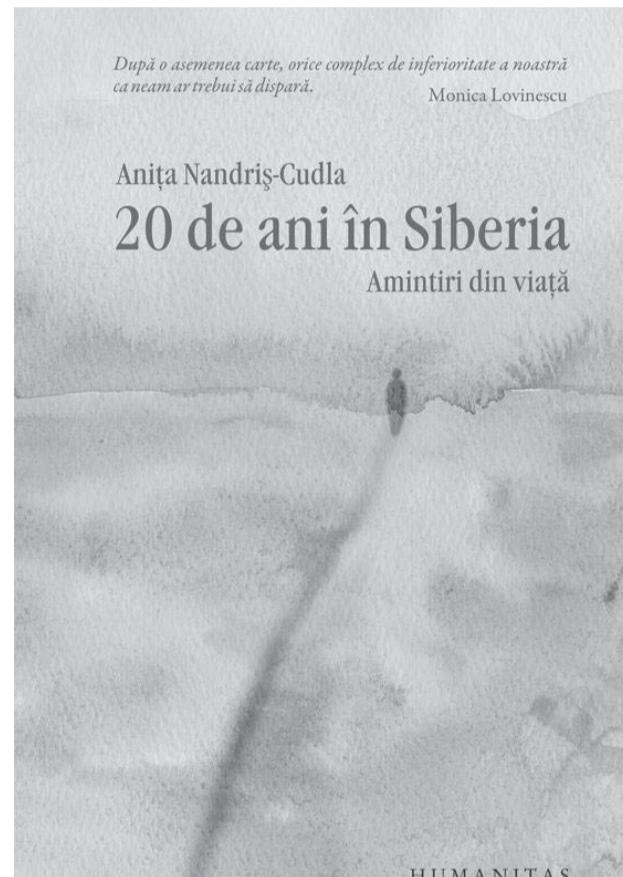
Dacă ați ști câtă bucurie îmi aduce simplul fapt că pot merge... De câte ori am purtat chiar pantofi cu tocuri, de câte ori m-am oprit și mi-am zis „Doamne, chiar pot să-i port!”. Dacă ați ști cu câtă intensitate trăiesc toate bucuriile și tristețile de care am parte sau au parte cei din jur...

20 de ani în Siberia. Amintiri din viață

Alexandru Coman

arta *20 de ani în Siberia. Amintiri din viață* este excepțională, considerată de criticii literari o capodoperă a memoristicii concentraționare. Reedită la patru oară, după aproape 20 de ani de la prima apariție care avea titlul *20 de ani în Siberia. Destin Bucovinean*, cartea este la fel de căutată și citită de tinerii din generațiile de astăzi. Autoarea cărții, Anița Nandriș-Cudla, este o țărăncă bucovineancă prinsă de tăvălugul istoriei. După invazia și anexarea Bucovinei de către URSS, Anița Nandriș-Cudla și familia ei trăiesc drama țăranelor române smulse de către sistemul sovietic ucigător de pe meleagurile natale și deportat în „Siberii de gheață”.

Deși este scrisă de o femeie fără nici un fel de studii, cartea are meritul de a-l captiva și de a-l ține pe cititor prins de fiecare cuvânt, datorită descrierii firești a desfășurării acțiunii și datorită limbajului simplu, dar foarte emotiv și plin de tălc, pe alocuri cu învățături ce pot fi asemuite filelor de Pateric. În spatele condeiului de o simplitate aparte, se dezvăluie chipul unei femei puternice, dârze, necărtitoare, jertfelnice și încrezătoare întru totul în Dumnezeu. Anița Nandriș-Cudla nu se plânge niciodată și nu își face planuri. Ea doar îi cere ajutorul lui Dumnezeu și face tot ce îi stă în putință pentru a supraviețui și pentru a-i ocroti pe cei trei copii ai săi în asprele condiții de viață petrecută aproape de cercul polar. Se creionează, astfel, prototipul omului care și-a asumat drama și pe care a transfigurat-o, asemenea multor altor pătimitori ai neamului românesc. De altfel, autoarea și eroina memoriilor nu ezită în nicio împrejurare să dea dovadă de curaj, mai ales când este vorba despre identitatea națională. Căci atunci când este întrebată care îi este naționalitatea, Anița Nandriș-Cudla declară cu neînfricare că este româncă, fapt ce a dus la prelungirea termenului de deportare.

Prin exemple concrete, din viața de zi cu zi petrecută în Siberia, se conturează drama acelor vremuri tulburi pe care au trăit-o românii deportați, după cedarea, fără nici un foc de armă, a Basarabiei și a Bucovinei de Nord. Cititorul poate vedea lumea acelor timpuri prin ochii țăranelor bucovineane de o „netă statură aristocratică”, după cum frumos se exprima Monica Lovinescu în prefața acestei cărți, subliniind că *20 de ani în Siberia. Amintiri din viață* ar trebui să fie prezentă în biblioteca fiecărui român, deoarece după ce o citești orice complex de inferioritate ca popor, dacă există, ar trebui ca să dispară.

Prima dată am auzit de această carte la un curs de „Teologia icoanei”, susținut de Părintele profesor Ioan Bizău. Am citit cartea și, privind retrospectiv, pot spune că *20 de ani în Siberia. Amintiri din viață* poate fi considerată icoana sufletului românesc mult pătimitor.

Echipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dâgă, Romina Sopoian.

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com